ION BARBU / JOC SECUND

Coperta: *Petre Vulcănescu*

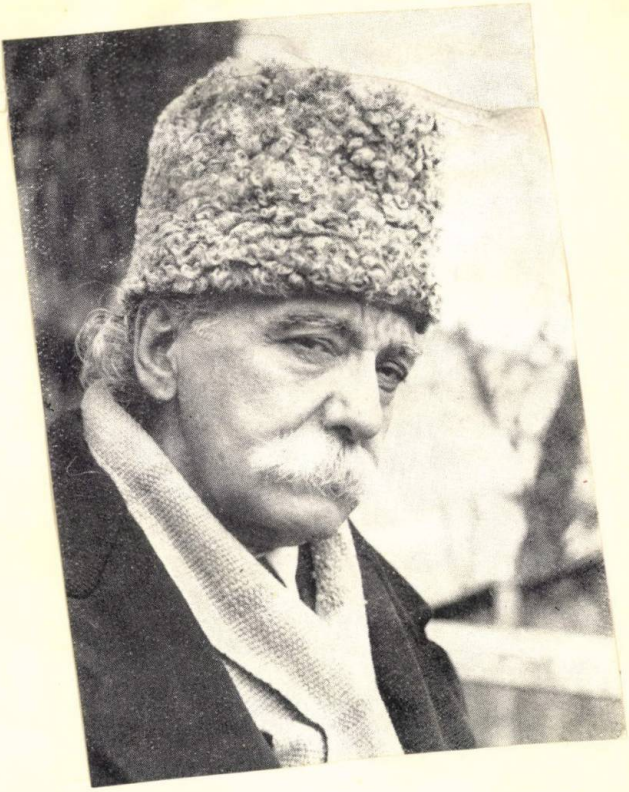

ION BARBU

ION BARBU

JOC SECUND

Ediție îngrijită și cuvînt înainte
de AL. ROSETT și LIVIU CĂLIN

1966

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

Ion Barbu — al cărui nume adevărat era Dan Barbilian — s-a născut în Cîmpulung Muscel la 19 martie 1895, ca fiu al judecătorului de pace din Rucăr, Constantin Barbilian, şi al Smarandei Barbilian (n. Şoiculescu). Clasele primare le-a urmat la Cîmpulung, Dămieneşti (Roman) şi Stîlpeni, iar liceul la Piteşti, Cîmpulung şi Bucureşti (clasele V şi VI la Gh. Lazăr, VII şi VIII la Mihai Viteazu). În toamna anului 1914 începe să frecventeze cursurile secţiei de matematici de la Facultatea de ştiinţe din Bucureşti.

Ion Barbu a debutat cu poeme de factură parnasiană în *Sburătorul* lui Eugen Lovinescu. În perioada 1919—1927 mai publică versuri şi în alte reviste literare, ca *Umanitatea*, *Viaţa românească*, *Tiparniţa*, *Sinteza*, *Contimporanul*, *Revista română*, *Ideea europeană*. Între 1921—1924 întreprinde o călătorie de studii în Germania. Gîndire ştiinţifică obiectivă, el a resimţit ca hotărîtor în evoluţia sa contactul susţinut cu opera lui Gauss, Riemann şi Klein. Într-o notă asupra lucrărilor sale ştiinţifice (Ed. Torouţiu, Bucureşti, 1940, p. VIII), găsim această precizare preţioasă:

„Personal mă consider un reprezentant al programului de la Erlangen, al acelei mişcări de idei care, în ceea ce priveşte întinderea cunoştinţelor şi răsturnarea punctelor de vedere, poate fi asemuit *Discursului metodei* sau Reformei însăşi. Specializării strîmte ori tehnicităţii opace, de dinainte de Erlangen, se substituie un eclectism luminat. El continuă adîncirea fiecărei teorii în parte, fără să piardă din vedere omogenitatea şi unitatea întregului. Astfel, cercetarea matematică majoră primeşte o organizare şi orientare învecinate cu aceea a funcţiunii poetice, care, apropiind prin metaforă elemente disjuncte, desfăşoară structura identică a universului sensibil."

Un timp, din 1925 pînă în 1929, Ion Barbu funcţionează ca profesor suplinitor de matematici la liceul din Giurgiu şi apoi în Bucureşti, la liceele Spiru Haret şi Cantemir. În ianuarie 1929 îşi ia titlul de doctor în matematici la Universitatea din Bucureşti, cu teza *Reprezentarea canonică a adunării funcţiilor ipereliptice*. E interesant de reţinut faptul că Ion Barbu s-a specializat în domeniul algebrei axiomatice, disciplină ştiinţifică în care speculaţia abstractă, orientarea către esenţe sînt caracteristice. Aceasta explică de ce o parte din opera sa literară se situează sub zodia dificilă, dar nu mai puţin ispititoare, a expresiei criptice, cultivată cu o autoritate care şi-a cîştigat repede în epocă discipoli, din păcate în majoritatea lor structuri limfatice, cu evidenta vocaţie a anonimatului pur.

Ceea ce îl deosebeşte pe Ion Barbu în peisajul poeziei interbelice este frenezia dionisiacă de la începuturile poeziei sale şi incontestabila capacitate

de sublimare, de concentrare lirică, atît de proprie multor pasteluri interiorizate din singurul său volum *Joc secund* (Cultura Națională, 1930). Înaintea acestuia, Ion Barbu tipărise într-o plachetă poemul *După melci*, în condiții grafice nepotrivite, fapt care l-a și determinat să retragă exemplarele din librării.

Înainte de a trece la activitatea literară propriu-zisă, vrem să amintim că Ion Barbu a urcat, cu merite de frunte, treptele ierarhiei universitare, fiind pînă în vara anului 1961, cînd a încetat din viață, profesor la Facultatea de matematici din București. Prietenii și cunoscuții îl întîlneau deseori, aproape zilnic, pe strada Edgard Quinet. Era cu neputință să nu remarci statura sa puternică, mersul ușor legănat, privirea orientală, în care desluşeai deopotrivă energia stăpînită și senzualitatea rafinată. Mustața abundentă, părul lung și coliliu îi încadrau chipul cu două plăcute podoabe pitorești, ceva de personaj din lumea *Crailor de curtea veche*, carte care a avut asupra conștiinței sale artistice un ecou profund și cu rezultate literare remarcabile. [1] Convorbirea cu el era totdeauna însoțită de farmec, devenea ușor un joc de gîndire fulgurantă, care nu respingea însă calamburul sau anecdota suculentă.

E foarte ciudat și singular refuzul poetului de a lua în considerare producția sa lirică din prima perioadă, remarcată repede de contemporani și urmată pe bună dreptate de comentarii entuziaste. Într-o scurtă notă la indicele cronologic al volumului *Joc secund*, în legătură cu acest aspect, citim: „Producția

[1] F. Aderca, *Mărturia unei generații*, p. 39.

anterioară anului 1922 a fost lăsată la o parte, ca decurgînd dintr-un principiu poetic elementar. De asemenea poeziile scrise pentru plăcerea prietenilor sau privitoare la întîmplări personale."

Dacă înțelegem atitudinea față de cele din urmă, pentru celelalte e vorba negreșit de o subiectivitate orgolioasă, care s-a manifestat cu aceeași tărie în planul ideilor estetice.

Pînă la ermetizarea expresiei, Ion Barbu a experimentat versul de o perfectă claritate. Poeziei facil simboliste sau versificărilor mistice, sămănătoriste, Ion Barbu, alături de Tudor Arghezi, Al. Philippide, Camil Petrescu, i-a opus versul viguros, inspirat cînd de frumusețea dramatică a formelor geologice, cînd de meditația asupra materiei, cînd de înțelepciunea rapsodului anonim, pe linia unui Anton Pann modern. Peisajul luminos pînă la incandescență, formele germinative, tumultul paroxistic revin în primele poeme, definind o natură lirică robustă. Spre exemplificare, am ales prima strofă din sonetul *Copacul:*

Hipnotizat de-adînca și limpedea lumină
A bolților destinse deasupra lui, ar vrea
Să sfarăme zenitul, și,-nnebunit, să bea,
Prin mii de crengi crispate, licoarea opalină.

Nici aici, ca de altfel de-a lungul întregii producții din această perioadă, nu întîlnim nimic din versul solemn, glacial al lui Hérédia sau din ornamentația clasicizantă a unui Leconte de Lisle. Dimpotrivă, tiparul parnasian apare la poetul nostru încărcat

de vitalitate, legătura cu predecesorii fiind mai degrabă de ordin formal, prozodic. Versul are sonorități ample, transmite emoții din care lipsesc poza sau artificiul verbal. La Ion Barbu e o stare naturală de euforie dionisiacă, de unde și frecventele epitete legate de stări sufletești acute. Decorul se compune din elemente care sugerează forța, masivitatea, de aceea în alcătuirea imaginilor revin granitul, lava, silexul, banchizele, bazaltul. Poate cea mai expresivă poemă, cu incontestabile însușiri antologice, este *Panteism:*

Vom merge spre fierbintea, frenetica viață,
Spre sînul ei puternic, cioplit în dur bazalt,
Uitat să fie visul și zborul lui înalt,
Uitată plăsmuirea cu aripe de ceață!

Vom coborî spre calda, impudica Cybelă,
Pe care flori de fildeș ori umed putregai
Își înfrățesc de-a valma teluricul lor trai,
Și-i vom cuprinde coapsa fecundă, de femelă.

Smulgîndu-ne din cercul puterilor latente,
Vieții universale, adînci, ne vom reda;
Iar nervii noștri, hidră cu mii de guri, vor bea
Interioara-i mare de flăcări violente.

Și peste tot, în trupuri, în roci fierbinți — orgie
De ritmuri vii, de lavă, de freamăt infinit,
Cutremurînd vertebre de silex ori granit,
Va hohoti, imensă, Vitala Histerie...

Sub acest înveliş mineral, pur decorativ, se răsucesc pasiuni violente, neliniști virile, aspirații tulburătoare prin autenticitatea sentimentului. Una dintre primele poeme, intitulată *Elan*, este un imn adus vieții, înțeleasă ca întrupare a eternității:

Sunt numai verigă din marea îndoire
Fragilă, unitatea mi-e pieritoare; dar
Un roi de existențe din moartea mea răsar,
Și-adevăratul nume ce port e: Unduire.

E o poezie a elanurilor eruptive, cu acorduri proprii, cu o muzicalitate gravă, asemănătoare construcțiilor sonore pe care numai orga le ridică la expresia marilor aspirații. Simțul armoniei contrapunctate îl sesizăm de la primele versuri și vine să ilustreze un principiu estetic potrivit căruia simbolul sau alegoria nu întîrzie să-și găsească echivalentul melodic. Prin intermediul verbului, Ion Barbu fascinează și face să vibreze claviaturi subtile.

Din familia poemelor pe care le-am amintit, face parte și *Pentru marile Eleusinii*, cu deosebirea că aici, așa cum a observat Tudor Vianu, poetul manifestă neliniștea «neofitului care merge să se inițieze în tainele nunții subterane» [1]:

Mă vei urma... Cuvîntul va depăna domol
Povestea fără nume a nunții subterane;
Uimit, îi vei cuprinde supremele arcane
Din culmi nebănuite și limpezi, de simbol.

[1] Tudor Vianu, *Ion Barbu*, Ed. Cult. Națională, 1935, p. 27.

Iar cînd, topit în apa adîncilor mistere,
Zeiței chtoniene întreg te vei fi dat,
Cu mîini îngemănate și gînd cutremurat
Îți voi aduce iarba culeasă în tăcere...

Dincolo de timbrul lor particular, aceste poeme — din perioada, s-o numim, a colaborării la *Sburătorul* — au darul de a releva laturi temperamentale puternice, o spectaculoasă combustie interioară, mai puțin evidentă în poemele care vor alcătui ciclul *Ochean*, devenit în cele din urmă *Joc secund*. Cu satisfacția primei intuiții, referitor la producția de început a lui Ion Barbu, criticul Eugen Lovinescu afirma: „Nefixat încă, domnul Ion Barbu mai e și acum o forță în căutarea unei formule, deși s-ar putea ca însăși această căutare să fie formula personalității sale neliniștite". Timpul i-a dat criticului, în oarecare măsură, dreptate. Ion Barbu a părăsit universul care alcătuia substanța primelor poeme, găsind motive de inspirație în zona folclorului și mai cu seamă la un interpret al acestuia, Anton Pann. Iată-ne, așadar, în fața unor remarcabile evocări care compun un ciclu balcanic. Cum era de așteptat, limbajul poetului se colorează, se încarcă pînă la saturație cu turcisme sau alte elemente orientale. Această fază a interesului pentru specificul poeziei populare sau de tradiție antonpanescă fusese oarecum anunțată de poemul *După melci*. Narațiunea are ceva din feeriile noastre populare de care au fost atrași pe rînd Alecsandri, Eminescu și Coșbuc. Firul de mătase leagă aici două episoade lirice:

copilul atras de lumina şi vegetaţia crudă a primăverii:

Cînd Păresimii, prin lunci,
Răspîndeau pietriş de-albine,
Ne părea la toţi mai bine:
Ţînci ursuzi,
Desculţi şi uzi,
Fetişcane
(Cozi plăvane),
Înfăşate-n lungi zăvelci,
O porneau în turmă bleagă,
Să culeagă
Ierburi noi, crăiţe, melci...

aleargă şi el găsind „prin lăstar şi vrejuri crude" un melc pe care îl îmbie cu descîntecul să iasă din cochilie. Fermecată, fragila gasteropodă îşi arată trupul translucid. Episodul al doilea este acela al morţii melcului înşelat de soarele trecător, întîmplarea însoţindu-se de regretul ingenuu al micului Orfeu. Magia, funcţia orfică a cuvîntului au în Ion Barbu unul dintre cei mai dotaţi reprezentanţi ai poeziei noastre, poemul *După melci* ilustrînd modul cum prin transpunere folclorul poate să atingă treapta cea mai de sus a poeziei culte. Finalul se cuvine citat în acest sens:

Iar cînd vrui să-l mai alint,
Întinsei o mînă-amară
De plîns mult...
Şi, dîrdîind,
Două coarne de argint
Răsucit se fărîmară.

Că e ciunt nu m-am uitat...
Ci, în punga lui de bale,
Cu-nsutite griji, pe cale
L-am purtat
Legănat:
Pungă mică de mătasă...
Iar acasă
L-am pus bine
Sus, în pod
(Tot lîngă mine),

Ca să-i cînt din cînd în cînd
Fie tare,
Fie-n gînd:

„Melc, melc,
Cotobelc,
Plouă soare
Prin fînaţuri şi răzoare,
Lujerii te-aşteaptă-n crîng,
Dar n-ai corn —
Nici drept,
Nici stîng;
Sînt în sîn la moşul Iene
Din poiene:
Cornul drept,
Cornul stîng...“

Aşa cum remarca Tudor Vianu în studiul amintit, ar fi însă „insuficient dacă am înţelege poema *După melci* numai în succesiunea dionisianismului experimentat în prima fază a poetului. Firul unui motiv autohton se împleteşte aci cu al vechiului cult fervent

al naturii pentru a da naştere unei poeme cu adevărat reprezentative" (pag. 38).

Ion Barbu mînuieşte în *După melci* cu o deosebită dexteritate descîntecul, reluat şi proiectat în imagini halucinante în *Domnişoara Hus*. Dar în continuare să revenim la alte cîteva poeme care alcătuiesc ciclul balcanic, grupate în volumul *Joc secund*, sub titlul *Isarlîk*.

Poemul care a împrumutat titlul ciclului are ca moto: „Pentru mai dreapta cinstire a *lumii* lui Anton Pann". Acest gest justiţiar, Ion Barbu îl săvîrşeşte cu virtuozitate, reînviind atmosfera Orientului de altădată, încărcată de miresme şi culoare. Pe orizont, vechea cetate a Isarlîkului se profilează, ca o altă Mecca, inundată de lumină, ceea ce îl face pe poet să exclame: „raiul meu, rămîi aşa!" În *Nastratin Hogea la Isarlîk*, deşi punctul de plecare ţine de Anton Pann, semnificaţia este cu totul diferită, fiindcă Ion Barbu a văzut în personajul tratat de înaintaşul său anecdotic un înţelept, cu vocaţia ascezei mistuitoare. Destinul lui Nastratin e de rîndul acesta tragic, are ceva din alcătuirea morală a profetului. Versul se desfăşoară în cadenţe largi şi sugerează ondulaţia drumului, la capătul căruia Hogea e aşteptat de o mulţime curioasă. Iată începutul acestui poem, străbătut de lirism, în care străluceşte talentul de evocator:

Ţara veghea turcită. Pierea o dup-amiază,
Schimbată-n apa multă a ierbii ce-nviază,
Cînd, greu şi drept, pe sceptrul de pai mărunt la fir
Gîndacul serii urcă ghiocul de porfir.
Cer plin de rodul toamnei îmi flutura — tartane —

Tot vioriul umed al prunelor gîltane:
Grădină îmi sta cerul, iar munții — parmalîc.

Dacă în *Isarlîk* tabloul are transparența unei diorame, aici paleta lui Ion Barbu recurge la culoarea puternică pentru a sugera cadrul pitoresc. Aceleași însușiri cromatice le întîlnim și în *Selim*, neintegrat de poet în ciclul *Isarlîk*.

Acest aspect al poeziei lui Ion Barbu pune în evidență însușiri narative pe care poetul, cu virulență polemică, le-a imputat într-un articol din *Ideea europeană* (nr. 205, 1927) lui Tudor Arghezi. Era un punct de vedere estetizant, o pledoarie pentru poezia eliberată de anecdotă și relief pitoresc. Fără voia sa aceste producții se înscriu în sfera stigmatizată, adică a poeziei „de construcție", care realizează în linii foarte clare portrete (Selim, Nastratin Hogea) sau sugerează un anumit climat. Adeptul conceptului de „poezie pură", în sensul cultivat de Valéry și Mallarmé, este în această latură a operei sale un abil narativ, preocupat de efectul amănuntului plastic. Chiar în poeme ca *Domnișoara Hus* virtuțile de compoziție sînt evidente și slujesc viziunii fantastice, cu accente de grotesc.

Prin *Joc secund*, Ion Barbu se situează în perimetrul poeziei ermetice, al cărei sens uneori ezoteric constituie la lectură o reală dificultate. Spuneam la începutul acestor însemnări că pentru Ion Barbu, matematician dublat de poet, contactul cu literatura științifică a lui Gauss a însemnat un moment decisiv pe care evoluția biografiei sale spirituale l-a confirmat. Cu puțin timp înaintea morții, într-un articol

de specialitate din *Gazeta matematică și fizică* (nr. 5, p. 202, 1955), Ion Barbu revenea asupra structurii teoremei în sistemul Gauss, exprimată cu mare parcimonie: „Am pomenit de ermetismul teoremelor lui Gauss. El derivă dintr-o anumită concepție a artei teoremei, pe care Gauss o vedea ca un text august, ca o inscripție, al cărei laconism e însăși garanția durabilității ei. Redactarea îi lua un timp considerabil prin munca de eliminare a prisosurilor, de captare a ideilor la izvorul cel mai direct. Astfel, Gauss n-a publicat decît o fracțiune din ceea ce a gîndit de-a lungul vieții întregi. Sigiliul său personal închipuia un pom cu numai puține roade, iar dedesubt cuvintele «Pauca sed matura»." Era fără îndoială o similitudine de concepție științifică, din care la Ion Barbu, poetul, s-a desprins nemiloasa flagelare a verbului chemat să exprime liric chintesența actului de gîndire, emoția potențată în registrul fosforescent al ideilor. Undeva, Paul Valéry scria: „Impossible d'être précis sans être obscur si l'on veut réduire le nombre des mots et des phrases au minimum" (vezi și André Maurois, *Introduction à la méthode de Paul Valéry*). Și la autorul *Jocului secund* identificăm aceeași aspirație, devenită matricea ermetismului ulterior, rămas în istoria literaturii noastre, cum ar spune Ion Barbu parafrazînd dictonul latin „Pauca non matura". Imitatorii barbilieni folosind cu precădere elipsa sau răsturnările sintactice au dat naștere unei literaturi de un ermetism artificios, exercții de naivă obnubilare a sensurilor curente sub un presupus dicteu oniric. La Ion Barbu, logica severă guvernează în chip august conexiunea cuvin-

telor în imagini care nu o dată se cer memorate. Legat de acest aspect al liricii sale reţinem pasajul dintr-un interviu apărut în *Viaţa literară* (I, nr. 36, 5 februarie 1927): „Mă stimez ca practicant al matematicilor şi prea puţin ca poet şi numai atît cît poezia aminteşte de geometrie. Oricît s-ar părea de contradictorii aceşti doi termeni la prima vedere, există undeva în domeniul înalt al geometriei un loc luminos unde se întîlneşte cu poezia. Ca şi în geometrie înţeleg prin poezie o anumită simbolistică pentru reprezentarea formelor posibile de existenţă." Într-adevăr, poezia lui Ion Barbu inaugurează o formulă cu totul inedită, rezultat al împletirii sensibilităţii muzicale, moderne, cu principiile de armonie cognitivă euclidiană. Am făcut apel la cîteva intervenţii publicistice, mărturii ale lui Ion Barbu, pentru a sugera estetica sa transpusă de altfel plastic în versurile care deschid volumul *Joc secund:*

Din ceas, dedus, adîncul acestei calme creste,
Intrată prin oglindă în mîntuit azur,
Tăind pe înecarea cireziior agreste
În grupurile apei un joc secund, mai pur.

Nadir latent! Poetul ridică însumarea
De harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi,
Şi cîntec istoveşte: ascuns, cum numai marea
Meduzele cînd plimbă sub clopotele verzi.

E o artă poetică a cărei origine o întîlnim în filozofia lui Platon. Contemplarea ideilor constituie dezideratul suprem, afirmat aici în metafore de o izbitoare originalitate.

Se ştie că în concepţia platoniciană, simplificînd meandrele metafizice, lumea reală nu reprezintă altceva decît copia superficială a unor prototipuri desăvîrşite, existente în afara lumii sensibile. Arta apare în cazul acesta ca o reflectare a imaginilor în care conturul „esenţelor" se întrezăreşte palid. Fidel acestei estetici, Ion Barbu consideră poezia un „joc secund", dincolo de ceea ce constituie contingenţa. O admirabilă interpretare a poeziei care rezumă această artă poetică a dat-o G. Călinescu:

„Poezia (adîncul acestei calme creste) este o ieşire (dedus) din contingent (din ceas) în gratuitate (mîntuit azur), joc secund, ca imaginea cirezii răsfrîntă în apă. E un nadir latent, o oglindire a zenitului în apă, o sublimare a vieţii prin retorsiune." [1] Actul poetic e înţeles, aşadar, ca o desfătare intelectuală, desprins de realitatea imediată. Dar un fapt care nu poate fi contestat este acela că Ion Barbu rămîne şi de rîndul acesta înzestrat cu aceeaşi emotivitate, cenzurată de o raţiune severă, deprinsă cu exerciţiul pitagoreic sau cu dezlegarea celor mai complicate ecuaţii. Viaţa trecută prin filtre succesive răzbate şi aici cu accente catifelate, de melopee. Neîndoios, lectura unor asemenea producţii solicită din partea cititorului un efort de pătrundere, o familiarizare cu poezia conceptuală, pentru a putea descifra ideea, obscurizată voit cu ajutorul procedeelor filologice. Pentru această experienţă, una dintre cele mai caracteristice bucăţi este *Timbru*, în care anxietatea poetului pro-

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române...*, Buc., 1941, p. 808.

vine din sentimentul că nu poate exprima complexitatea fenomenelor înconjurătoare, versul fiind asemuit unui instrument minor:

Cimpoiul veşted luncii, sau fluierul în drum
Durerea divizată o sună-ncet, mai tare...
Dar piatra-n rugăciune, a humei despuiare,
Şi unda logodită sub cer vor spune — cum?

Ultima strofă sporeşte însă exemplele de panteism, prelungire firească a ceea ce constituie o particularitate a poemelor premergătoare *Jocului secund:*

Ar trebui un cîntec încăpător, precum
Foşnirea mătăsoasă a mărilor cu sare;
Ori lauda grădinii de îngeri, cînd răsare
Din coasta bărbătească al Evei trunchi de fum.

Tot atît de caracteristică pentru această concepţie este *Grup*, în care poetul înregistrează drama conştiinţei omeneşti de a nu putea sesiza multiplele sensuri ale firii. Într-una din primele poeme *(Umanizare)*, Ion Barbu articula neliniştea în versul somptuos: „Castelul tău de gheaţă l-am cunoscut, Gîndire", ultimul cuvînt fiind scris cu majusculă, ca supremă entitate. Evadarea o găseşte în cadrul naturii ospitaliere:

Am părăsit în urmă grandoarea ta polară
Şi-am mers, şi-am mers spre caldul pămînt de miazăzi,
Şi sub un pîlc de arbori stufoşi, în fapt de seară,
Cărarea mea, surprinsă de umbră, se opri.

În această perioadă Ion Barbu ni se dezvăluie ca un liric frămîntat de misterul naturii, care-i oferă prilejul de reflecție. În *Oul dogmatic* îl surprindem contemplînd obiectul simbolic, cu dorința de a descoperi cum se naște și se dezvoltă viața. El urmărește procesul cu o mare neliniște, voind să întrezărească momentul unic al apariției vieții. Numai că aspirația poetului pare a fi liniștea cutremurătoare, minerală, a necreatului, voluptate cultivată, desigur, sub îndemnul unor înrîuriri neoplatoniciene:

Îl lasă-n pacea întîie-a lui,
Că vinovat e tot făcutul,
Și sfînt — doar nunta, începutul.

Așa cum observa cu deplin temei Vasile Nicolescu într-un substanțial și pătrunzător articol: „*Oul dogmatic* rămîne, în ciuda negației spiritualiste din final, una dintre cele mai înfiorate meditații filozofice în fața misterului existenței din cîte a creat poezia românească" (*Luceafărul*, 16.I.1965).

Idealul de eufonie perfectă se interferează la Ion Barbu cu efortul de a transmite ideea. Cel dintîi îl identificăm pretutindeni și îndeosebi în ciclul *Uvedenrodelor*, unde versurile se succed ca zimții mărunți ai unei ape de munte. De poezia care dă și titlul acestui ciclu din *Joc secund* se leagă o prețioasă mărturisire a poetului, găsită în același interviu din *Viața literară:* „În poezia mea ceea ce ar putea trece drept modernism nu este decît o înnodare cu cel mai îndepărtat trecut al poeziei: *Oda pindarică*. Neputînd să apar înaintea concetățenilor mei, ca poeții de altădată, cu lira în mînă și florile pe cap,

mi-am poleit versul cu cît mai multe sonorități. Pe lîngă unitatea spirituală adaug și una fonetică. În acest sens poezia *Uvedenrode* o consider ca o extremală a producțiunii mele scrisă sub obsesia unei clarități irațională, deși la bază stă o experiență personală: aș putea spune o poezie ocazională. *Uvedenrode* sugerează la început un Olimp translucid și geometric, apoi o evadare din vis, totul tratat conform canoanelor poetice ce mi le-am trasat cu acea sonoritate imanentă de care vorbeam." Pe pînza cu vibrații de tărîm iluzoriu se țese silueta hieratică a unei fecioare:

Încorporată poftă,
Uite o fată:
Lunecă o dată,
Lunecă de două
Ori, pînă la nouă,
Pînă o-nfășori
În fiori ușori,
Pînă-o torci în zale
Gasteropodale;

Pînă cînd, în lente
Antene atente
O cobori:

Pendular de-ncet,
Inutil pachet,
Sub timp,
Sub mode
În Uvedenrode.

În poezia noastră, Ion Barbu promovează modul de expresie concentrat care îl apropie de Mallarmè,

dar nu e mai puțin adevărat că poetul român are cu totul alte particularități de gîndire și un temperament fremătător.

Oprindu-ne la *Joc secund*, trebuie să spunem că nu toate poemele ridică dificultăți la lectură, *Păunul* nefiind altceva decît o admirabilă acuarelă intelectualizată:

Se ploconea, răsăritean și moale,
Mălai din mîna ta să ciugulească.
Albastru pîlpîia și cald, în poale,
Ca pînzele alcoolului în ceașcă.

Pe butură, nebunul tău cu scufă
Ochi inegali grozav de triști rotea,
Și mîna ți-a sucit, cum storci o rufă,
Și-a rupt și gîtul păsării, care bătea.

Un asemenea poem poate fi selectat pe criteriul celei mai exigente antologii. *Păunul*, după părerea noastră, constituie un model desăvîrșit de a exprima, cu extremă economie verbală, emoția autentică.

Împletire de senzualism rafinat și meditație ascetică, de frămîntări dionisiace și extaz apolinic, Ion Barbu se înscrie în lirica noastră cu majuscule. Opera lui, deși restrînsă, ne apare cu semnificație monumentală, un templu în care pășești vrăjit, cu sentimentul că deasupra ta sînt arcuite bolțile eternității.

AL. ROSETTI
și
LIVIU CĂLIN

NOTĂ

În cuprinsul culegerii de față sînt reproduse poeme publicate de Ion Barbu în *Sburătorul*, *Umanitatea*, *Cuvîntul liber*, *România literară* și alte periodice, al căror text a fost revăzut ulterior de poet pentru o eventuală retipărire. Textul acestei ediții a fost confruntat cu manuscrisele puse la dispoziția noastră de soția scriitorului. Am socotit că poemul *Bălcescu trăind* (*Viața romînească*, 1956) este cel mai indicat să încheie această primă parte, întrucît mesajul lui reprezintă ecoul puternic al epocii noastre în opera unui poet sensibil la idealurile de progres și avînt social. În cazul poemului *După melci* (Ed. Luceafărul, Buc., 1921) am ținut seama de unele modificări ale poetului pe exemplarul care se află în biblioteca Al. Rosetti. Pentru *Joc secund*, reprodus integral, am luat ca text de bază cel al singurei ediții apărute în timpul vieții poetului (Ed. Cultura Națională, Buc., 1930). În *Addenda* sînt incluse poemele *Iacob Steiner* (inedită) și *Portret*, apărută postum în *Ramuri*, nr. 3, 1964.

EDITORII

DIN PERIODICE

ELAN

Sunt numai o verigă din marea îndoire,
Fragilă, unitatea mi-e pieritoare; dar
Un roi de existențe din moartea mea răsar,
Și-adevăratul nume ce port e: Unduire.

Deci, arcuit sub timpuri, desfășur lung țesut
De la plăpînda iarbă la fruntea gînditoare,
Și blondul șir de forme, urcînd din soare-n soare,
În largurile vieții revarsă un trecut.

Din călătoarea undă, din apele eterne,
Îmi însușesc vestmîntul acelor care mor,
Și înnoit și ager alerg — subtil fior —
Prin săli orgolioase ori umede caverne...

Și astfel, în pămînturi croindu-mi vaste porți
Spre ritmuri necuprinse de minte vreodată,
Aduc Înaltei Cumpeni povara mea, bogată
De-atîtea existențe și tot atîtea morți.

Te-nnăbușai în pîcla încinsei atmosfere,
O, tu, noian de lavă ce-aveai să fii pămîntul!
Făptura nu sunase din trîmbiți de cratere,
Nu fulgerase încă, în noaptea ta, cuvîntul...

Ce surdă clocotire, ce-nceată așteptare
Sub aburii roșiateci, sub aburii de fier,
Cînd înspre noi tărîmuri voiai o revărsare,
Cînd, oprimat de umbră, tu presimțeai un cer!

Dar se desprinse vălul, și-o boltă-ndepărtată
Din zîmbetu-i albastru desfășură spre tine;
O clipă-a fost... și totuși, sclipirea ei curată
Te-a înfrățit de-a pururi cu sferele senine.

De-atunci, spre-o altă lume fluida-ți formă tinde,
Cu slava-ntrevăzută un dor fără de sațiu
Ar vrea să te-mpreune... și ca s-o poți cuprinde,
Tentacule lichide îți adîncești în spațiu.

COPACUL

Hipnotizat de-adînca şi limpedea lumină
A bolţilor destinse deasupra lui, ar vrea
Să sfarăme zenitul, şi,-nnebunit, să bea,
Prin mii de crengi crispate, licoarea opalină.

Nici vălurile nopţii, nici umeda perdea
De nouri nu-i goneşte imagina senină:
De-un strălucit albastru viziunea lui e plină,
Oricît de multe neguri în juru-i vor cădea...

Dar cînd augusta toamnă din nou îl înfăşoară
În tonuri de crepuscul, cînd toamna prinde iară
Sub casca lui de frunze un rod îmbelşugat,

Atunci, intrînd în simpla, obştească armonie
Cu tot ce-l limitează şi-l leagă împăcat,
În toamna lui, copacul se-nclină către glie.

BANCHIZELE

Din aspra contopire a gerului polar
Cu verzi și stătătoare pustietăți lichide,
Sinteze transparente de străluciri avide
Zbucnesc din somnorosul noian originar.

Mereu rătăcitoare, substratul lor închide
Tot darul unui soare roșiatec și avar,
Apoi, de-a lungul nopții, tot aurul stelar
Și toată înflorirea reflexelor fluide.

Iar cînd, tîrziu, prin trude-ndelungi și fir cu fir
Au strîns în năvi de gheață un fabulos Ofir,
Iluminate, pline de spornica lor muncă,

Pornesc să-și întrunească ascunsele comori,
Și peste mări de umbră și liniște aruncă
Efluviile unor neprihănite zori.

PANTEISM

Vom merge spre fierbintea, frenetica viață,
Spre sînul ei puternic, cioplit în dur bazalt,
Uitat să fie visul și zborul lui înalt,
Uitată plăsmuirea cu aripe de ceață!

Vom coborî spre calda, impudica Cybelă,
Pe care flori de fildeș ori umed putregai
Își înfrățesc de-a valma teluricul lor trai,
Și-i vom cuprinde coapsa fecundă, de femelă.

Smulgîndu-ne din cercul puterilor latente,
Vieții universale, adînci, ne vom reda;
Iar nervii noștri, hidră cu mii de guri, vor bea
Interioara-i mare de flăcări violente.

Și peste tot, în trupuri, în roci fierbinți — orgie
De ritmuri vii, de lavă, de freamăt infinit,
Cutremurînd vertebre de silex ori granit,
Va hohoti, imensă, Vitala Histerie...

ARCA

În turburatu-mi suflet am construit o arcă
— Informă nălucire de biblic corăbier —,
Și turme-ntregi de gînduri pe puntea ei se-mbarcă,
Noroade-ntregi, plecate puternicului cer.

E vremea să se-abată mînia lui! O ploaie
De stropi rigizi întinde zăbrele de oțel.
Corabia aleargă... în negura greoaie,
Corabia se-nclină, și-aleargă fără țel...

Și cel din urmă creștet de munte se cufundă...
— Spre care țărm, Stăpîne, spre care Ararat
Din bruma depărtării mă poartă-adînca undă?
S-a coborît pe ape lințoliu-ntunecat.

Aud cum se destramă un suflet undeva,
Departe, în a ploii acidă melopee...
E noapte-n larg... Iar arca te așteaptă, Jehova,
Pe mările din suflet să fereci curcubee.

Posomorîta lor înlănțuire
Nu e decît un spasm încremenit —
Supremă încordare de granit,
Rămasă dintr-o altă întocmire.

Demult, cînd dorul lor nebiruit
Îi logodi cu vasta strălucire,
Un braț semeț au repezit spre fire...
Dar gheața înălțimii l-a-mpietrit.

Și-n vreme ce c-un gest de renunțare
Atîtea stînci expiră-n vijelie,
Șuvoiul apei neîncăpătoare,

— Șerpuitoare formă veșnic vie —
Prin necuprinsa zărilor cîmpie
Se-ndreaptă către mări odihnitoare...

Cînd calda strălucire a lunilor toride
Va prinde să decline, cînd soare potolit
Spre golfuri de-ntuneric va luneca trudit,
Își va rosti chemarea din nou Eumolpide...

La vorba lui, pătrunsă de-un tăinuit fior,
Tu vei ghici durerea Zeiței pămîntene
Și plînsetul Fecioarei, ce cîmpuri leteene
I-e dat mult timp să ude în roua ochilor.

Și-n toamna somptuoasă de purpură și nacru,
În toamna unde seara încheagă tonuri vii,
Prin surda picurare a orelor tîrzii
Îți vei purta tristețea, încet, pe Drumul Sacru.

Nocturne bolți vor ninge din slăvi misterul lor,
Ți s-o răsfrînge-n suflet tăria-ngîndurată,
Iar sfînta ta durere va trece legănată,
În ritmuri largi și grave, de corul sferelor.

Pe Calichor, în templul încins de roci calcare,
Acolo te aşteaptă, cucernic, dorul meu:
Acolo vei ajunge în Marea Noapte, greu
De gînduri, de neliniști, de-adîncă-nduioşare.

Mă vei urma... Cuvîntul va depăna domol
Povestea fără nume a nunții subterane;
Uimit, îi vei cuprinde supremele arcane
Din culmi nebănuite şi limpezi, de simbol.

Iar cînd, topit în apa adîncilor mistere,
Zeiței chtoniene întreg te vei fi dat,
Cu mîini îngemănate şi gînd cutremurat
Îți voi aduce iarba culeasă în tăcere...

PEISAGIU RETROSPECTIV

I

O, desfrunzirile din urmă!
Te uită, vastele păduri
Stau veştede sub greaua turmă
De nori haotici şi obscuri.

Te uită, soli ai crustei albe
Ce-o să se-aşeze de pe-acum,
În dantelări de fine salbe,
Pe tufă umedă, pe drum.

Un cinic puf au nins scaieţii...
Şi totuşi, iată-mă venit
În faţa toamnei şi-a tristeţii
Cu gîndul iarăşi ispitit,

De-avîntul surd care destinde
Tot mai departe largu-i zbor
Deasupra zărilor murinde,
A sumbrei văi, a tuturor.

II

De-a lungul tristelor răzoare
Pe care vîntul grămădi
Atîtea crengi rătăcitoare,
Mîngîietoare vei veni?

Din glasul toamnei vei renaște
Iubirii mele, vis fugar,
Și însetatul va cunoaște
Beția vinului tău rar?

Vei fi atunci izbăvitoarea?
Deși umbrit de-un mort trecut,
Îmi vei aduce totuși floarea
Neprihănitului sărut?

Și-n pacea-ntinderii, cuvîntul
Pe-atîtea buze bănuit,
Dar iar intrat în noapte, sfîntul
Cuvînt, va fi, va fi rostit?

III

Miraj fluid, formă fugară,
Străbate surele poteci
Şerpuitoare şi coboară
În toamna vînturilor reci.

Dorinţa mea îţi va aprinde
Ardori ce nu se pot grăi,
Şi-n ciuda umbrei ce se-ntinde
Ne vom iubi, ne vom iubi,

Pînă cînd anii vor aşterne,
În colb mărunt, argintul lor;
Pînă cînd, greu de ierni eterne,
Slăvitul prinţ al orelor

Va obosi să mai adaste
Ivirea ultimilor sloi,
Şi bolta nopţii sale vaste
Va-ncovoia şi peste noi.

FULGII

Cad fulgii şovăielnici în stoluri fără număr
Din nevăzute urne ei cad pe albul umăr
Al dealurilor prinse de-o crustă argintie.
Oştiri de nori aleargă...
— Ce surdă simpatie,
Nori turburi, nori metalici, spre voi întins
mă poartă?
Aţi prefăcut în domuri de-argint natura moartă
Şi-aţi pus în peisagiu un nou fior de viaţă,
Voi, blocuri mohorîte, convoi de-obscură ceaţă!...

Tot plumbul meu din suflet, o, forme călătoare,
Cu voi să se topească în gînduri de ninsoare,
Căci, iată, vine vremea cînd — albe, împietrite —
Pe gînd descăleca-vor zăpezi neprihănite...

Cad fulgii şovăielnici, aşa cum în poveste
Cad stropi de piatră scumpă, uşor şi leneş, peste
Un strălucit războinic, cuprins de-o vraje-adîncă.
— Asemenea cîmpiei, sub cerul vînăt încă,

Ținuturi ale minții, lăsați să vă-mpresoare,
Lăsați să cadă-ntr-una din neaua altui soare,
Ce veșnic brațul ritmic al timpului aruncă...

Cad flori de-argint, de spumă pe lunca-n sărbătoare,
Și vînturi potolite întinsurile-alintă,
Și fluturi albi s-adună în pîlcuri orbitoare,

— O, suflete, ca lunca te-mbracă-n hiacintă...

LUNTREA

Teorbele sonore și cîntecele toate
Au adormit în burgul tîrziei noastre nunți;
Și în stăruitorul declin, chiar tu renunți
Să întîrzii pe culmea posomorîtă. Poate

El doar să mai rămînă... el, somptuosul crin
Al formei care urcă și se desprinde, parcă,
De malul apei, unde tot gîndul tău se-mbarcă
Îndurerat, nesigur și silnic Lohengrin...

Sfielnic gînd, tu nu vezi cum luntrea frămîntată
Și lebăda grăbită spre sfintele păduri
Vor să-mplinești porunca? Dar încă nu te-nduri
Să lași ținutul veșted al nunții de-altădată!

Zorește, iar pe faldul ușor de hiacint
Îmbracă-ntîi armura, și vechea ta mîndrie
Se-nalță spre uitatul regat, ce te îmbie,
Statura ta turnată în luminos argint.

Vei trece... Marii codri fremătători de plîngeri,
Înfiorați de cîte-un romantic hallali,
Își vor bolti frunzișul; o clipă vor cocli
Și coif, și scut în jocul virilelor răsfrîngeri;

Zori neasemuite, apusuri de castele
Aprinse, sub metalul curat s-or oglindi,
Iar străvezia noapte va crește și rodi
Prin apele armurii răsade-ntregi de stele;

Fugarnic sfînt, tu lasă ca fluviul să te poarte.
Dar dincolo de luntrea îngustă nu privi,
Căci apa-ți va trimite și va întipări,
Întunecată, fața iubirii voastre moarte!

CÎND VA VENI DECLINUL

Cu mîini învinețite de umblet lung prin ger
Voi reintra în mine cînd va veni declinul;
Voi coborî să caut, pierdută-ntr-un ungher,
Firida unde arde c-un foc nestins Divinul.

Și flăcării voi spune: „Fior al caldei firi,
Joc viu ori șovăielnic de galbenă maramă,
Vibrare necurmată, zigzag de pîlpîiri,
Ușoară și fierbinte văpaie, te destramă;

Redă nemărginirii fugarul tău mister...
Mereu mai străvezie, mereu mai necuprinsă,
Prin sure și înalte pustiuri de eter
Desfășură pe hăuri o horbotă aprinsă.

Deasupra ta, deasupra haoticului drum,
Cupolele nocturne te-or strejui hieratic;
Iar tu vei fi parfumul lunecător, de-acum,
Pe-a lumilor întinsă tipsie de jeratic.

Curînd, sub faldul umbrei nu vei mai deslușI
Nici recea Astartee, nici încruntata Gee...
Doar spuza sidefată în depărtare, și
În preajmă — goana unor năluci opiacee.

Vulturi de flăcări, aștrii spre tine s-or purta.
Vîslirii lor solemne deschide-atunci ferestre
Și bea din plin vîrtejul stîrnit în preajma ta
Cum altădată boarea pădurilor terestre.

Respiră, crești mai vastă... în plasma unde doar
O singură năvală de năzuințI se-aprinde,
Asemeni unui mare și lacom protozoar,
Înmugurindu-ți brațe, în noapte le întinde.

Al tău, al tău, cuprinsul întregului dintîi,
Din negura-Andromedii la sorii din Centaur,
Stăpînitoare, soarbe tot cerul, și rămîi
Prin marea de funingini năvodul plin cu aur."

RÎUL

Din culmea unde, mai presus de nor,
Doar gheața își sculptează diamantul,
Te prăvăleai, gigant clocotitor,
Cît zarea-ntins, haotic ca neantul.

În jurul tău, frînturi de stîncă, lut,
Cadavre ale florei uriașe,
Monumentau un nenturnat trecut...
Și nicăieri, în goana pătimașe,

Reflexul liniștit nu locuia
Cu lumea lui năvalnicele ape...
Dar anii au trecut... Din matca ta,
Prea strîmtă-atunci, ai dispărut aproape.

Oglindă călătoare, cer mobil,
Te-ai încadrat într-o ușoară spumă
Și-ți porți acum cristalul tău steril
Spre-a mărilor îndepărtată brumă.

Dar murmurul, acord eternizat,
Neîncetat mărirea ta o plînge;
Și-ntregul tău trecut, pietrificat,
În unda potolită se răsfrînge.

Castelul tău de gheață l-am cunoscut, Gîndire;
Sub tristele-i arcade mult timp am rătăcit,
De noi răsfrîngeri dornic, dar nici o oglindire
În stinsele-i cristale ce-ascunzi nu mi-a vorbit;
Am părăsit în urmă grandoarea ta polară
Și-am mers, și-am mers spre caldul pămînt
de miazăzi,
Și sub un pîlc de arbori stufoși, în fapt de seară,
Cărarea mea, surprinsă de umbră, se opri.

Sub acel pîlc de arbori sălbateci, în amurg
Mi-ai apărut — sub chipuri necunoscute mie,
Cum nu erai acolo, în frigurosul burg,
Tu, muzică a formei în zbor, Euritmie!

Sub înfloriții arbori, sub ochiul meu uimit,
Te-ai resorbit în sunet, în linie, culoare,
Te-ai revărsat în lucruri, cum în eternul mit
Se revărsa divinul în luturi pieritoare.
O, cum întregul suflet al meu ar fi voit

Cu cercul undei tale prelungi să se dilate,
Să spintece văzduhul și — larg și înmiit —
Să simtă că vibrează în lumi nenumărate...

Și-n acel fapt de seară, uitîndu-mă spre Nord,
În ceasul cînd penumbra la orizon descreşte,
Iar seara întîrzie un somnolent acord,
Mi s-a părut că domul de gheață se topește.

Cu cercul undei tale prelungi să se dilate,
Să spintece văzduhul și — larg și înmiit —
Să simtă că vibrează în lumi nenumărate...

Și-n acel fapt de seară, uitîndu-mă spre Nord,
În ceasul cînd penumbra la orizon descreşte,
Iar seara întîrzie un somnolent acord,
Mi s-a părut că domul de gheață se topește.

CONVERTIRE

Unei femei din Nord

Prin ce-nnodate drumuri, pornind, la ce răscruce
Începe noaptea noastră să curgă, nu mai știu.
Văd doar la geamuri fuga trăsurii ce ne duce
C-un sac de somn pe capră—ghebosul vizitiu.

În limba țării tale mă necăjeam a spune
Că ești supremul bine, înaltul meu regat,
Că nu cuprinde altă dulceață și minune
Orașul zmeu, orașul țestos și ferecat.

Cu ochi în jumătate, ce vor să spună „Hai!",
Priveai la omul oacheș venit din Valahai.
Cu ochi pe jumătate, căci nu țineai să-l măsuri,
Întîia mea cucoană de voaluri și mătăsuri!

Pe crengi de vis, doi umezi de muguri, ochii tăi,
Se deschideau în floare; cînd lampe din odăi
Burau lumină scumpă la geamul de trăsură,
Cu foarte mare frică te-am sărutat pe gură.

Și te-am rugat cu ciudă, de mila mea plîngînd,
Să uiți de stîngăcia băiatului ce sînt.
Că eu visez... cum pruncul flămînd la sîn, la maică,
De carnea ta curată și albă de nemțoaică.

Mai rară ca răcoarea în luna lui Cuptor,
Mi-ai lunecat în brațe, ai desfăcut fuior
Tot părul ca un galben, întins eter de miere...

Și m-ai făcut c-un lucru de preț mai știutor:
Că două sînt, nu una, femeie și muiere.

ULTIMUL CENTAUR

...Din Soarele îmbrățișat de Nour...

În ziua din urmă zori, din loc în loc,
Năuc... Dar mai spre seară desfășură deodată
Pe asfințitul verde, cu lespedea mîncată,
Regescul vas de gînduri crescut în dobitoc.

Tăriile topiră nepotrivitul bloc...
Tîrziu, spre geruri albe, o carne înnorată
Porni în melc de abur, pe cînd, dezgărdinată,
Se lămurea din noapte o inimă de foc.

Statornic gîde, Umbra — mîner masiv și dîre —
Căzu peste jeratec cu grelele satîre,
Și luminosul bulgăr îl despică, felii.

Pămîntul ațipește. Răzleț, nici un centaur,
Dar de nestinsul ropot al clarei herghelii
În zăcăminte sună filoanele-i de aur.

Toiagul vechi, pe care l-a ciuruit, l-a ros
Și cariul, și custurea, ți-l trec de-acum. Ca mine
Vei ispiti la rîndu-ți temutele destine,
Urcînd și tu sub cerul de fier și chinoros.

Te-așteaptă mohorîrea pustiului pietros!
Nu șovăi, străbate-o; iar cînd — diamantine —
Pădurile de ghețuri se vor ivi pe cline,
Încrezător azvîrlă ciomagul de prisos:

Din povîrniș, în steiuri, din stînci, în văgăune
Izbit de lespezi, ciotul va face să răsune
Cu lung și mare vuiet tot hăul de granit,

Dar sus, sub înginata lumină-abia născîndă,
Lăsînd să scape rîsul din pieptul rău sporit,
Acopere căderea cu hohot de izbîndă.

El a venit cînd, singur și mic, în pragul ușii
Îmi răcoream la vîntul de-amurg obrazul-jar,
Cînd — ghindă cafenie — picau jos cărăbușii,
Cînd era zarea frunză uscată de stejar.

Cu țîțe tăvălite-n funinginea din slavă,
Tot mai aproape norii — ei mă-nțărcau întîi;
În somn plîngeam să-mi șteargă priveliștea hîrlavă
Și piroteam pe prispă cu pragul căpătîi.

Dar fețe mai lățoase, mai cornorate, turmă
Năsteau sub țarc de gene și se prindeau în șir
La hora dezmățată a spaimei, ce se curmă
Tîrziu, cînd mîini de lună presară tibișir...

Și haimana, și pururi încăierat cu vîntul:
Din tîrg, în mahalale: din Schei, în vreun cătun,
Un strigăt de-nserare își trăgăna cuvîntul
Ca o manea de moale, și larg: „Hai, bragă bun".

Hazliu și larg, ca turul ce-l vîntură șalvarii,
Așa sporea un strigăt. Și iacă: ochi gălbui
Printre uluci, în umbră, rotiră icusarii.
(Amestecul și aspru, și blînd, din ochii lui!)

Săgețile poruncii zvîcneau în puf de rugă.
Să nu urmez chemării adînci aș fi putut?
La namila din poartă m-am năpustit în fugă,
Obrajii să mi-i sprijin pe palmele-i de lut.

— Giugiuc, mi-a zis, iar ochii priviră mai cruciș.
De mult n-a fost la turcul atît aliș-veliș...
Zi darnică, de lapte și miere, aferim!
Hai, ia ce vrei din coșul lui Haivada Selim.
Și trase mucavaua panerului turtit...

Ca sculele-n sipeturi, așa mi-ați răsărit,
Alviță rumenite, minuni de acadele
Sticloase — numai tremur, văpăi și ape, ca
Ocheanele de limpezi, de mici, la fel de grele...

O rază prăfuită prin toate furnica.

Şi dîrdîind sub brumă şi colţii de migdale,
Rahatul părea urmă de-ngheţ după topit.
Un candel cît o nucă, prin perne de halvale,
Dormea-n trandafiriul lui şters şi aburit.

(Răsfrîngeri vechi... Cuvîntul nencăpător nu poate
Să zică iazul verde ce-mi tremuraţi şi-acum...
Biet turc legat de biete cleştare...) Dintre toate,
El candelul mi-alese, apoi, adus a drum,

Porni mînat de seară şi înghiţit de cale,
Tîrînd opinca-ntoarsă şi creaţă, fără spor,
Cădelniţînd din coşul cu dulci zaharicale,
Din doniţa-nflorită lovită de picior...

Acolo... noapte, uliți și vaguri suburbane
Topiră pe-ndelete năluca lui Selim.
În candel, pînza lunii se răsuci — turbane —
Și-o stea ilic de umbră cusu cu ibrișim.

PROTOCOL
AL UNUI CLUB MATEI CARAGIALE

Președintelui de onoare Al. Rosetti

„Vis al galeșei Floride și-al ostroavelor Antile",
Orchidee! nu ești însăși arta marelui Matei,
Cu a selbelor cădere în corole și mantile
Sau cu Anzii albi în funduri ca o moarte de Protei?

Neajunsă, precum lancea unor iaduri vegetale,
Sub sărutul mustei Mima somptuos ca un manșon,
Locuiește cetluită somnurile-i seminale
În o rouă de poleiuri: Rașelica Nachmansohn.

O! vegheat din jilțul Naibei al Pămînturilor Nalte,
De atlaz tulip în creștet încheiat cu cap de mort,
„Mult" poesc, cioplirea unei rare și pierdute dalte,
Pașadia își despoaie înnoptat semețu-i port.

O! scuipat de înverzita tuse a spumelor putride,
Cocoțat pe naufragii, nefiresc ca într-un ochean,
Împuind cămara nopții cu oracole stupide
Gore freamătă-n jiletcă de rîios batracian.

Cîntec, lebădă străpunsă, sol a harfelor eline,
Strămutat pe mîndre prapuri de năierii tăi vikingi
Pînă adînc în moleșala quintelor manueline,
Alter ego, o! Pantazi, ce atlanticele învingi,

Liniștit rapsod al stelei ninsă în umbra străvezie,
Răsunînd ca din legendă, ca din pînzele dintîi,
Liric pur! închipuirea te petrece în vecie
Drept la racla ta de ape cu atolii căpătîi.

*

„Vis al galeșei Floride și-al ostroavelor Antile",
Cupă limpede! ești numai arta marelui Matei.
Inima rămîne această moartă, între reci feștile
Fumegînd pe Curtea Veche, la pangar, într-un bordei,

Nu străina frumusețe, bunul plac și veresia,
Însă schimnica împăcată și făcliile ce ard!
Trupul scade sub velințe, sufletul e în Rusia,
La un orb mormînt de raze, prins în Cavalerul Guard.

— Ce închide orchideea, ce ne sunt acele Indii
Mările creole unde bîntuia piratul Kidd?
Consimțînd o plecăciune insulelor biacintii,
Cartea Crailor la fila cea mai turbure o deschid:

Acolò, ca de cutremur saltă slova mateină
Sub lucrarea Corcodușei, aspra floare de maidan.
În vis mut gabrovenimea cumpănește în ruină,
Zveltă, surla Judecății lasă o umbră pe cadran.

*

— Dreaptă pravilă, dar zumzet de vestiri răsăritene,
Ființa noastră se clădește cu scriptura ta, Matei!
Prim și ultim Caragiali, ca o holdă de antene
Te alegem viu din vîntul despletitelor idei.

Iată, arsă în aur roșu și în a smalțului rigoare
Slava netedă și rară, stricta glorie, o ții.
Neamurile iau aminte. Și pe Crai va să coboare
Greu, cordonul Sfintei Ana al măreței-împărății.

BĂLCESCU TRĂIND

Lui Al. Rosetti

Leagăn amar, săracii mei Bălcești!
Lut simplu, smălțuit ca și o cană,
Pe Topolog culcat nu mai bocești
Azi inima dintîi republicană

A lui! Căci athanasic au sunat
Mii surle. Lespezi cască. Sar sigilii.
Și peste un făcut, absurd regat
Un palid oaspe calcă, din Sicilii.

O, frate cărvunar, întreg trăiești!
Din moarte ai păstrat doar străvezimea,
Ci în amurgul pajerii crăiești
Cîrtește-ntunecat burtăverzimea.

Ai multursuzei tagme, gianabeți
Cu oftica-nțeleși și cu exilul,
Un veac avar te vrură sub peceți,
Și zveltei libertăți suciră trilul.

Ce-nseamnă! Astăzi piatră eşti, din unghi,
Republicii Române Populare,
Adeveritul mare, singur trunchi:
Bălcescu, început de calendare.

DUPĂ MELCI

Dintr-atîția frați mai mari:
Unii morți,
Alții plugari;
Dintr-atîția frați mai mici:
Prunci de treabă,
Uzi, peltici,
Numai eu răsad mai rău
(Mai năuc, mai nătărău).
Dintr-atîția (prin ce har?),
Mă brodisem un hoinar.

Eram mult mai prost pe-atunci ..

Cînd Păresimii, prin lunci,
Răspîndeau pietriș de-albine,
Ne părea la toți mai bine:
Țînci ursuzi,
Desculți și uzi,
Fetișcane
(Cozi plăvane),
Înfășate-n lungi zăvelci,

O porneau în turmă bleagă,
Să culeagă
Ierburi noi, crăițe, melci...

Era umed în bordei...
Și tuleam și eu cu ei.

I

Tot așa o dată, iar,
La un sfînt prin Făurar,
Ori la Sfinții Mucenici,
Tîrla noastră de pitici
Odihnea pe creastă, sus.
Eu voinic prea tare nu-s.
Și din fugă,
Subt o glugă
De-aluniș, pe-o buturugă
Odihnii
Și eu curînd...

Vezi, atunci mi-a dat prin gînd
Că, tot stînd și alegînd
Jos, în vraful de foi ude,
Prin lăstari și vrejuri crude,
S-ar putea să dau de el:
Melcul prost, încetinel...
Din ungher adînc, un gînd
Îmi șoptea că melcul blînd
Subt mormînt de foi, pe-aproape,
Cheamă omul să-l dezgroape...

Și pornii la scormonit
(Cu noroc, căci l-am găsit).

Era, tot, o mogîldeață:
Ochi de bou, dar cu albeață.
Între el și ce-i afar'
Strejuia un zid de var.
„Ce să fac cu el așa?"
Vream să-l văd cum se dezghioacă,
Pui molatec, din ghioacă;

Vream să-l văd cum iar învie
Somnoros din colivie...

Și de-a lungul, pe pămînt,
M-așezai ca să-l descînt:
„Melc, melc,
Cotobelc,
Ghem vărgat
Și ferecat;
Lasă noaptea din găoace,
Melc nătîng, și fă-te-ncoace;
Nu e bine să te-ascunzi
Subt păreții grei și scunzi;
Printre vreascuri cerne soare,
Colți de iarbă pe răzoare
Au zvîcnit, și muguri noi
Pun pe ramure altoi.
Melc, melc,
Cotobelc,
Iarna leapădă cojoace,
Și tu încă subt găoace!

Hai, ieși
Din cornoasele cămăși!
Scoate patru firișoare
Străvezii, tremurătoare,
Scoate umede și mici
Patru fire de arnici;
Și agață la fețile
Ciufulite de zambile
Sau la fir de mărgărint
Îmbălatul tău argint...

Peste gardurile vii
(Colo-n vii),
Ori, de vrei, și mai la vale,
Pe tarlale,
Hai, întinde brîu de bale..."

După ce l-am descîntat,
L-am pus jos,
Și-am așteptat...

Înserase mai de-a bine;
Crengi uscate, peste mine,
Bîzîind la vîntul strîmb,
Îmi ziceau răstit din drîmb...

Năzdrăvana de pădure,
Jumulită de secure,
Pe furiș
Și pitiș
Tot scurta din luminiș.

Din lemnoase văgăuni,
Căpcăuni
Îi vedeam pieziș
Cum cască
Buze searbăde de iască;

Și, vîrtoși,
Ochi buboși

Înnoptau subt frunți pestrițe
De păroase
Și bărboase
Joimarițe.

Și cum stam subt vînt și frig,
Frînt cîrlig,
Iscodind cu ochii treji
Mai în sus de brînă drumul
Unde seara țese fumul
Multor mreji,
Pe subt vreascuri văzui bine
Repezită înspre mine
O gușată cu găteji.

Chiondoriș
Căta la cale;
De pe șale,
Cînd la deal și cînd la vale,
Curgeau betele tîriș.

Iar din plosca ei de guşe
De mătuşe
Auzeai cum face „hîrrşi"...
Plîns prelung, cum scoate fiara,
Plîns dogit,
Cînd vreun şarpe-i muşcă gheara,
Muget aspru şi lărgit,
De vuia din funduri seara...

Mi-a fost frică, şi-am fugit!

II

Toată noaptea viscoli...
În sat încă n-ajunsesem,
Că porni, duium, să vie
O viforniţă tîrzie
De Păresimi.
Vîntura, stîrnind gîlceavă,
Albă pleavă;

Şi cădeau şi mărunţei
Bobi de mei...
(Ningea bine, cu temei.)

În bordei,
Foc vîrtos mînca năprasnic
Retevei.
Pe colibă, singur paznic,
M-au lăsat c-un vraf de pene...
Eu... le culegeam alene:
Moşul Iene
Tot venea de prin poiene,
Să-mi dea genele prin gene,
Şi, trudit,
Lîngă vatră prigorit,
Privegheam prelung tăciunii,
Umbre dese,
Ca păunii,
Îmi roteau pe hornul şui
Leasa ochilor verzui...

Și-mi ziceam în gînd:
„Dar el,
Melcul, prost, încetinel?
Tremură-n ghioacă, vargă,
Nu cumva vrun vînt să-l spargă;
Roagă vîntul să nu-l fure
Și să nu mai biciuiască
Bărbi de mușchi, obraji de iască
Prin pădure.
Roagă vîntul să se-ndure."

De la jarul străveziu,
Mai tîrziu,
Somnoros venii la geam.
(Era-nalt, nu ajungeam.)
Dar prin sticla petecită
Și prin gheața încîlcită
Fulgera cînd des, cînd rar,
Prăpădenia de afar':
Podul lumii se surpase,
Iar pe case,

Pînă sus, peste colnic,
Albicioase
Și foioase,
Cădeau cepi de arbagic.

Mi-adusei atunci aminte
C-auzisem mai-nainte
De o noapte între toate
Urgisită,
Cînd pe coate
Guri spurcate
Suflă vînt,
Să dărîme
Din pămînt...
Cînd pe un sloi, rupînd din pită,
Baba Dochia-nvălită
Cu opt sărici
Stă covrig,
Stă de-nghite
Și sughite
Și se vaicără

De frig.
Hei, e noaptea-aceea, poate!

Înapoi
La fulgii moi,
Cumpenind a somn, pe coate,
Cu tot gîndul sus, la el,
Şoptii:
— Melc încetinel,
Cum n-ai vrut să ieşi mai iute!
Nici viforniţă, nici mute
Prin păduri nu m-ar fi prins...
Iar acum, cînd focu-i stins,
Hornul nins,
Am fi doi s-alegem pene,
Şi alene
Să chemăm pe moşul Iene
Din poiene,
Să ne-închidă:
Mie gene,
Ţie

Cornul drept,
Cel stîng,
Binișor,
Pe cînd se frîng
Lemne-n crîng.
Melc nătîng,
Melc nătîng!

III

Dintre pene și cotoare,
Gata nins,
Cum mijea un pic de soare
Pe întins
(În cîmpie
Colilie,
Războind cu lunecușul;
Si pieziș
La povîrniș,
Din țăpoi săltînd urcușul),
Mă-ntorsei subt aluniș...

Și-l zării lîngă culcușu-i
De frunziș...

Era, tot, o scorojită
Limbă vînătă, sucită...
O nuia, ca un hengher,
Îl ținea în zgărzi de ger!
Bale reci
(Aspre benți ce se-ntretaie)
Sus, de vreascurile seci,
Îl prindeau:
O frunză moartă, cu păstaie.
Și pe trupul lui zgîrcit
M-am plecat,
Și l-am bocit:
— Melc, melc, ce-ai făcut,
Din somn cum te-ai desfăcut?
Ai crezut în vorba mea
Prefăcută... Ea glumea!
Ai crezut că plouă soare,
C-a dat iarbă pe răzoare,

Că alunu-i, tot, un cîntec...
Astea-s vorbe și descîntec!
Trebuia să dormi, ca ieri,
Surd la cînt și îmbieri,
Să tragi alt oblon de var
Între trup și ce-i afar'...
Vezi?
IeșișI la un descîntec;
Iarna ți-a mușcat din pîntec...
Ai pornit spre lunci și crîng,
Dar pornișI cu cornul stîng,
Melc nătîng,
Melc nătîng!

Iar cînd vrui să-l mai alint,
Întinsei o mînă-amară
De plîns mult...
Și, dîrdîind,
Două coarne de argint
Răsucit se fărîmară.
Că e ciunt nu m-am uitat...

Ci, în punga lui de bale,
Cu-nsutite griji, pe cale
L-am purtat
Legănat:
Pungă mică de mătasă...
Iar acasă
L-am pus bine
Sus, în pod
(Tot lîngă mine),

Ca să-i cînt din cînd în cînd
Fie tare,
Fie-n gînd:

„Melc, melc,
Cotobelc,
Plouă soare
Prin fînaţuri şi răzoare,
Lujerii te-aşteaptă-n crîng,
Dar n-ai corn —

Nici drept,
Nici stîng;
Sînt în sîn la moșul Iene
Din poiene:
Cornul drept,
Cornul stîng...
Iarna coarnele se frîng,
Melc nătîng,
Melc nătîng!“

JOC SECUND

... *ne fût-ce pour vous en donner* l'idée

Stéphane Mallarmé (Villiers

JOC SECUND

Din ceas, dedus, adîncul acestei calme creste,
Intrată prin oglindă în mîntuit azur,
Tăind pe înecarea cirezilor agreste
În grupurile apei un joc secund, mai pur.

Nadir latent! Poetul ridică însumarea
De harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi,
Și cîntec istovește: ascuns, cum numai marea
Meduzele cînd plimbă sub clopotele verzi.

Cimpoiul veşted luncii, sau fluierul în drum
Durerea divizată o sună-ncet, mai tare...
Dar piatra-n rugăciune, a humei despuiare
Şi unda logodită sub cer, vor spune — cum?

Ar trebui un cîntec încăpător, precum
Foşnirea mătăsoasă a mărilor cu sare;
Ori lauda grădinii de îngeri, cînd răsare
Din coasta bărbătească al Evei trunchi de fum.

E temnița în ars, nedemn pămînt.
De ziuă, fînul razelor înșală;
Dar capetele noastre, dacă sînt,
Ovaluri stau, de var, ca o greșală.

Atîtea clăile de fire stîngi!
Găsi-vor gest închis, să le rezume,
Să nege, dreaptă, linia ce frîngi:
Ochi în virgin triunghi tăiat spre lume?

Fulger străin, desparte această piatră-adîncă;
Văi agere, tăiați-mi o zi ca un ochean!
Atlanticei sunt robul vibrat spre un mărgean,
Încununat cu alge, clădit în praf de stîncă,

Un trunchi cu prăpădite crăci vechi, ce stau
să pice,
Din care alte ramuri, armate-n șerpi lemnoși,
Bat apele, din baia albastră să despice
Limbi verzi, șuierătoare, prin dinții veninoși.

Colo, dimineața mea,
Viu altar îți miruia:

Ca Islande caste, norii
În, dorită, harta orii,

Ageri, șerpii ce purtai,
Șerpii roșii, scurși din rai,

Și, cules, albastrul bențiii
De pe jerbele Juvenții.

*

Lăncile de iarbă mici
Le păzea cățeaua Bitsh,

Inimi mari dormeau pe țară,
Munți, cu sîngele afară...

Cunoscut acelor zori
În fîntîni,
în şerpi,
în nori.

Să nu prelingă, să nu pice
Viu spiritul, robit în ea,
La azimi albe să-l ridice:
Sfiit pruncia ei trecea.

Sori zilnici, grei, ardeau sub dungă,
Uşor sunau în răsărit;
Şi nori ce nu ştiau s-ajungă
Şi munţii, cîţi va fi-întîlnit,

Suiau cu iezerii, să cate
La anii falnici, douăzeci.
Vedeau din ceasul ce nu bate
— Din timp tăiat cu săbii reci.

Cu Treptele supui văditei gale
Sfînt jocul în speranță, de pe sund,
Treci pietrele apunerii egale
Supt văile respinse, ce nu sunt.

Ți-e inima la vîrste viitoare
Ca șearpele pe muzici înnodat,
Rotit de două ori la mărul-soare,
În minutare-aprins — și încrestat.

Curcanii au mutat pe soare șirul
De gîturi cu, nestinși, cartofii roșii.
La cerul lăcrămat și sfînt ca mirul
Rotunzi se fac și joacă pîntecoșii!

Șuvița stelei noi întinge-n ape,
Un stăpînit pămînt ascultă ani,
Pămîntul s-a lipit de steaua-aproape.
Nuntesc, la curtea galbenă, curcani.

Suflete-n pătratul zilei se conjugă.
Paşii lor sunt muzici, imnurile—rugă.
Patru scoici, cu fumuri de iarbă de mare,
Vindecă de noapte steaua-n tremurare.

Pe slujite vinuri frimitură-i astru.
Munţii-n Spirit, lucruri într-un Pod albastru.
Raiuri divulgate! Îngerii trimeşi
Fulgeră Sodomei fructul de măceş.

În văile Ierusalimului, la unul,
Păios de raze, pământiu la piele:
Un spic de-argint, în stînga lui, Crăciunul,
Rusalii ard în dreapta-i cu inele.

Pe acest lemn ce-aș vrea să curăț, nu e
Unghi ocolit de praf, icoană veche!
Văd praful — rouă, rănile — tămîie?
— Sfînt alterat, neutru, nepereche.

Străluminați ca niște unghii,
Sub scuturi, îngeri au lăsat
Cherubul văii să-l înjunghii,
— Sădiți în aer ridicat.

Și limfa pajiștelor pale
Se pleacă soarelui ferit
Al certei sere animale:
Îngînă sîngelui ivit.

Scris, rîul trece — în mai — albastru
Și varurile zilei scad,
E rana Taurului astru.
Vădita țară, Galaad.

Mire, văzut ca femeiea,
Cu părul săpat în volute,
De Mercur cumpănit, nu de Geea,
Căi lungi înapoi revolute;

La conul acesta de seară,
Cînd sufletul meu a căzut
Şi cald, aplecatul tău scut
Îl supse, ca pata de ceară,

Crescut, între mîini ca de apă,
Ce lucru al tainei cercai?
Sub verdele lumilor plai
Arai o lumină mioapă.

Te smulgi cu zugrăviţii, scris în zid,
La gama turlelor acelor locuri,
Întreci oraşul pietrei, limpezit
De roua harului arzînd pe blocuri,

O, ceasuri verticale, frunţi tîrzii!
Cer simplu, timpul. Dimensiunea, două;
Iar sufletul impur, în calorii,
Şi ochiul, unghi şi lumea aceasta-nouă.

— Înaltă-n vînt te frîngi, să mă aştern
O, iarba mea din toate mai frumoasă.
Noroasă pata aceasta de infern!
Dar ceasul — sus; trec valea răcoroasă.

SECOL

Răsărit al crestelor de păsări,
Steme nicăiri în fîlfîit,
Bîntuie, cînd soarelui voit
Arcuite pajurile cățări.

Seceri dintre secete-au sclipit!
Chemi zidul ars, cu ierburile cimbruri,
Anulare unor albe timpuri,
Sub arginții muntelui orbit.

Pendulul apei calme, generale,
Sub sticlă sta, în Țările-de-Jos.
Luceferii marini, amari în vale;
Sălciu muia și racul fosforos.

Un gînd adus, de raze și curbură
(Fii aurul irecuzabil greu!)
Extremele cămărilor de bură
Mirat le începea, în Dumnezeu.

STEAUA IMNULUI

„Asemenea seri se întorc,
zice-se, de demult."
M. I. Caragiale (*Craii de Curtea Veche*, pag. 36)

Riu încuiat în cerul omogen,
Arhaic Unt, din lăudată seară,
Scurs florilor, slujind în Betleem,
Cînd gărzile surpate înviară.

Să port, — sub raze deget șters înting, —
Un liniștit, un rar și tînăr mugur
Prin ger mutat, prin tufele de zinc,
La stîncile culcate: să le bucur.

Scăzută zării blîndă e țara minerală.
— Inel și munte, iarbă de abur înzeuat.
A ofilirii, numai această foarte pală
Făclie, pe ghicirea Albastrului ouat.

Mințiri, lumini! Scăpată, doar sfînta, ca o maică,
— Ars doliul ei; cu fruntea călcată de potcap;
Scăldînd la dublul soare, apos, de la Drăgaică,
Rotundul, scund în palmă, duh simplu-în chip
de nap.

Înalt în orga prismei cîntăresc
Un saturat de semn, poros infoliu.
Ca fruntea vinului cotoarele roşesc,
Dar soarele pe muchii curs, — de doliu.

Aproape. Ochii împietresc cruciş
Din fila vibrătoare ca o tobă,
Coroana literei, mărăciniş,
Jos în lumină tunsă, grea, de sobă.

Odaie, îndoire-n slabul vis!
— Deretecată trece, de-o mătuşe —
Gunoiul tras în conuri, lagăr scris,
Adeverire zilei — prin cenuşe.

DESEN PENTRU CORT

O, veacul legiuise militar
În litere ca turnul ţuguiate!
Urzite căi, neverosimil var,
Prin dimineaţa ierbii înmuiate.

Spălări împărtăşite! Înnoiţi
Arginturile mari botezătoare
Şi inima călărilor — spuziţi
De dreaptă ziua aceasta suitoare.

— Ei vor sălta, la drum cu Novalis,
Prin şvabii verzi, ţipate în castele,
Să prade tremuratul plai de vis,
Prielnic potrivirilor de stele!

EDICT

Această pontifică lună
Cuvînt adormiților e,
Din roua caratelor sună
Geros, amintit: ce-ru-le.

O sobă, cealaltă mumie.
Domnește pe calul de șah,
La Moscova verde de-o mie
De turle, ars idol opac.

Dogoarea, podoaba: răsfețe
Un secol cefal și apter.
— Știu drumul Slăbitelor Fețe,
Știu plînsul apos din eter.

UVEDENRODE

For its tones by turns were glad
Sweetly solemn, wildly sad.

Longfellow *(The slave singing at midnight)*

Se ploconea, răsăritean şi moale,
Mălai din mîna ta să ciugulească.
Albastru pîlpîia şi cald, în poale,
Ca pînzele alcoolului în ceaşcă.

Pe butură, nebunul tău cu scufă
Ochi inegali grozav de trişti rotea,
Şi mîna ţi-a sucit, cum storci o rufă,
Şi-a rupt şi gîtul păsării, care bătea.

Numisem nunții noastre-un burg,
Slăvit cu ape-abia de curg,
Ca un dulău trîntit pe-o labă —
Vechi burg de-amurg, în țara șvabă.

Scări, unghiuri, porți! În prag de uşe,
O, troli domoli, o, troli cu guşe,
La ce vărsări, ca de venin,
Vis crud striviți și gînd cretin!

Stîngi cuburi şubrede, intrate,
De case roşii, zaharate;
Verzi investiri, prin cîte-un gang,
Sub ceasuri largi — balang, balang!

RIGA CRYPTO ŞI LAPONA ENIGEL

BALADĂ

— Menestrel trist, mai aburit
Ca vinul vechi ciocnit la nuntă,
De cuscrul-mare dăruit
Cu pungi, panglici, beteli cu funtă,

Multîndărătnic menestrel,
Un cîntec larg tot mai încearcă,
Zi-mi de lapona Enigel
Şi Crypto, regele-ciupearcă!

— Nuntaş fruntaş!
Ospăţul tău limba mi-a fript-o,
Dar cîntecul tot zice-l-aş,
Cu Enigel şi riga Crypto.

— Zi-l, menestrel!
Cu foc l-ai zis acum o vară;
Azi zi-mi-l stins, încetinel,
La spartul nunţii, în cămară.

*

Des cercetat de păduréți
În pat de rîu și-n humă unsă,
Împărățea peste bureți
Crai Crypto, inimă ascunsă,

La vecinic tron, de rouă parcă!
Dar printre ei bîrfeau bureții
De-o vrăjitoare mînătarcă,
De la fîntîna tinereții.

Și răi ghioci și toporași
Din gropi ieșeau, să-l ocărască,
Sterp îl făceau, și nărăvaș,
Că nu voia să înflorească.

În țări de gheață urgisită,
Pe-același timp trăia cu el,

Laponă mică, liniştită,
Cu piei, pre nume Enigel.

De la iernat, la păşunat,
În noul an, să-şi ducă renii
Prin aer ud, tot mai la sud,
Ea poposi pe muşchiul crud
La Crypto, mirele poienii.

Pe trei covoare de răcoare
Lin adormi, torcînd verdeaţă,
Cînd lîngă sîn un rigă spîn
Cu eunucul lui bătrîn
Veni s-o-îmbie cu dulceaţă:

— Enigel, Enigel,
Ţi-am adus dulceaţă, iacă.
Uite fragi, ţie dragi;
Ia-i şi toarnă-i în puiacă.

— Rigă spîn, de la sîn,
Mulțumesc dumitale.
Eu mă duc să culeg
Fragii fragezi, mai la vale.

— Enigel, Enigel,
Scade noaptea, ies lumine,
Dacă pleci să culegi,
Începi, rogu-te, cu mine.

— Te-aș culege, rigă blînd...
Zorile încep să joace,
Și ești umed și plăpînd,
Teamă mi-e, te frîngi curînd,
Lasă. — Așteaptă de te coace.

— Să mă coc, Enigel,
Mult aș vrea, dar, vezi, de soare,
Visuri sute, de măcel,

Mă despart. E roșu, mare,
Pete are fel de fel;
Lasă-l, uită-l, Enigel,
În somn fraged și răcoare.

— Rigă Crypto, rigă Crypto,
Ca o lamă de blestem
Vorba-n inimă-ai înfipt-o!
Eu de umbră mult mă tem,

Că dacă-n iarnă sunt făcută,
Și ursul alb mi-e vărul drept,
Din umbra deasă, desfăcută,
Mă-nchin la soarele-nțelept.

La lămpi de gheață, supt zăpezi,
Tot polul meu un vis visează.
Greu taler scump, cu margini verzi,
De aur, visu-i cercetează.

Mă-nchin la soarele-nțelept,
Că sufletu-i fîntînă-n piept,
Și roata albă mi-e stăpînă,
Ce zace-n sufletul-fîntînă.

La soare, roata se mărește;
La umbră, numai carnea crește
Și somn e carnea, se dezumflă,
Dar vînt și umbră iar o umflă...

Frumos vorbi și subțirel
Lapona dreaptă, Enigel,
Dar timpul, vezi, nu adăsta,
Iar soarele acuma sta
Zvîrlit în sus, ca un inel.

—Plîngi, preacuminte Enigel!
Lui Crypto, regele-ciupearcă,
Lumina iute cum să-i placă?

El se desface uşurel
De Enigel,
De partea umbrei moi să treacă...

Dar soarele, aprins inel,
Se oglindi adînc în el;
De zece ori, fără sfială,
Se oglindi în pielea-i cheală.

Şi sucul dulce înăcreşte,
Ascunsa-i inimă plesneşte;
Spre zece vii peceţi de semn,
Venin şi roşu untdelemn
Mustesc din funduri de blestem;

Că-i greu mult soare să îndure
Ciupearcă crudă de pădure,
Că sufletul nu e fîntînă
Decît la om, fiară bătrînă,

Iar la făptură mai firavă
Pahar e gîndul, cu otravă —

Ca la nebunul rigă Crypto,
Ce focul inima i-a fript-o,
De a rămas să rătăcească
Cu altă față, mai crăiască:

Cu Laurul-Balaurul,
Să toarne-n lume aurul,
Să-l toace, gol la drum să iasă
Cu măsălarița-mireasă,
Să-i ție de împărătească.

OUL DOGMATIC

Dogma: Şi Duhul Sfînt se purta deasupra apelor.

E dat acestui trist norod
Şi oul sterp, ca de mîncare,
Dar viul ou, la vîrf cu plod,
Făcut e să-l privim la soare!

Cum lumea veche în cleştar,
Înoată în subţire var
Nevinovatul, noul ou,
Palat de nuntă şi cavou.

Din trei atlazuri e culcuşul
În care doarme nins albuşul
Atît de galeş, de închis,
Ca trupul drag surpat în vis.

Dar plodul?
De foarte sus
Din polul *plus*
De unde glodul
Pămînturilor n-a ajuns,

Acordă lin
Şi masculin
Albuşului în hialin:
Sărutul plin.

*

Om uitător, ireversibil,
Vezi Duhul Sfînt făcut sensibil?
Precum atunci, şi azi întocma:
Mărunte lumi păstrează dogma.

Să vezi la bolţi pe Sfîntul Duh
Veghind vii ape fără stuh,
Acest ou-simbol ţi-l aduc,
Om şters, uituc.

Nu oul roşu.
Om fără saţ şi om nerod,
Un ou cu plod
Îţi vreau, plocon, acum de Paşte;

Îl urcă-n soare şi cunoaşte!

*

Şi mai ales te înfioară
De acel galben icusar,
Ceasornic fără minutar,
Ce singur scrie cînd să moară
Şi ou, şi lume. Te-nfioară
De ceasul galben, necesar...

A morţii frunte-acolo-i toată.

În gălbenuş,
Să roadă spornicul albuş,
Durata-înscrie-în noi o roată.
Întocma — dogma.

*

Încă o dată:
E Oul celui sterp la fel,

Dar nu-l sorbi. Curmi nuntă-n el.
Și nici la cloșcă să nu-l pui!
Îl lasă-n pacea întîie-a lui,

Că vinovat e tot făcutul,
Și sfînt — doar nunta, începutul.

Ajunul Paștilor, 1925

Cînd planuri sună a cădere
Și găzduiești la rea putere,
La neagra Damă Miriam
În bande înscinsă, de dinam.

Capăt al osiei lumii!
Ceas alb, concis al minunii,
Sună-mi trei
Clare chei
Certe, sub lucid eter
Pentru cercuri de mister!

An al Geei, închisoare,
Ocolește roatele interioare:
Roata Venerii
Inimii

Roata capului
Mercur
În topire, de azur,
Roata Soarelui
Marelui.

I

Înspre tronul moalei Vineri
Brusc, ca toţi amanţii tineri,
Am vibrat
Înflăcărat:

Vaporoasă
Rituală
O frumoasă
Masă
Scoală!
În brăţară tu fă-mi loc
Ca să joc, ca să joc,
Danţul buf
Cu reverenţe
Ori mecanice cadenţe.

Ah, ingrată,
Energie degradată,

Brută ce desfaci pripită
Grupul simplu din orbită,
Veneră,
Inimă
În undire minimă:

Aphelic (α)
Perihelic (β)
Conjunctiv (dodo)
Oponent (adio!).

II

Paj al Venerii,
Oral
Papagal!
În cristalul tău negat
Spre acel fumegat
Fra Mercur
De pur augur,

Peste îngeri, şerpi şi rai
Sună vechi:
I-ro-la-hai,

Mercur, astră aurită,
Cu peri doi împodobită
Lungi
Cu pungi
Pe boamba mare,
Oarbă, de cercetătoare,

O, Mercur,
Frate pur
Conceput din viu mister
Şi Fecioara Lucifer,

Înclinat pe ape caste
În sfruntări iconoclaste,

Cap clădit
Din val oprit
Sus, pe Veacul împietrit,

O, select
Intelect
Nunta n-am sărbătorit...

III

Uite, ia a treia cheie,
Vîr-o în broasca — Astartee! —
Și întoarce-o de un grad
Unui timp retrograd,
Trage porțile ce ard,

Că intrăm
Să ospătăm
În cămara Soarelui

Marelui
Nun şi stea,

Abur verde să ne dea,

Din căldări de mări lactee,
La surpări de curcubee,
— În Firida ce scîntee
eteree.

Înaltă conexiune,
Gardă eficace nunţilor,
Drum şi Carte:
Pentru sumbrul rac al lui Marte,
Pentru Jup
— Acel Trup —
Saturn centurat în aparte,
Uran ca un tiv,
Neptun aditiv;

Cădelniţare în cor a nunţilor,
Din zece Lune, în rampă,
O foarte cerească şi amplă
Mătanie a Frunţilor!

Salut de pe scară de noapte,
La sceptrul seral,
De trei ori spiral:
Al lumii rîu static de lapte;

Plecăciune joasă,
La fața păroasă,
Suptă, care ajună
Apusă-n cărbunii din lună;

Mătanie adîncă,
Îndoită încă
Norului violaceu,

Fumat lung, de soare,
La ziua-n revărsare,
Cînd pipăie sufletul meu.

ÎNFĂȚIȘARE

„Lo! 'tis a gala night.“
Edgar Poe

Pudrează rîul tragic în oglindă,
Cu de-amăruntul, cristalin, de bal;
Săltate-n coc, volutele să prindă
Perucii de argint — un encefal.

La balul liniștit, de mare gală,
De vrei să placi frumosului tău Domn:
Treaz, poleiește-ți masca facială
Și dinții înverziți de duh de somn;

Luminile odăilor le stinge!
Să-nceapă marea pară de opal,
Cînd înghețat, din iarna care ninge
În creștet, ca-ntr-un parc, pe encefal.

— Fii Domnului statură luminoasă,
Cu gîndul — sprinten fulger viitor!
Să-ți fie brațul spadă bătăioasă
Și ochiul: disc lunar lunecător.

pentru William Wilson

Somn mult, din plușuri. Vid în stal.
Vegherea sticlei, drept cortină.
Îndepărtat, ca-ntr-o odihnă
Din membre limpezi, o, cristal!

Sub măturI, fluturi și urîturi
Mort — chipul meu, pe crengi de gîturi.
Un glas din ceruri, cere: — Dacă
Ai face-oglinzile să tacă?

Din somn, din stofă sar deștept,
Smulg fierul scurt, îl duc la piept.
La țărmul apelor de gală
Strig hidra mea, chilocefală:

— Întemnițate William,
Cast hidrofil, te așteptam
Să treci maree, din oglindă
În luna frunții, să te-aprindă;

Student stufos, Bostonian,
Ceţoase Wilson William,
Îţi jur, ar face-o bună mină
Spini şase-n pielea ta marină!

(De şase ori, în ape grele
Sting fier aprins, pînă-n prăsele;
Fulger cedat, just unghi normal,
Cad reflectat, croiesc cristal.)

Piei chip! Rămîi, cortină spartă,
Pătrată Spanie pe-o hartă,
Răpus, în mîini, pumnalul tras,
În fund ursuz, de zahăr ars:

Valuri frînte, gemene,
Ruptură de cremene.

Ce gînd tîrziu mă suflă-acu?
Să vîntur nopți „Bu-hu-hu"
Ca la un cîntec, altădată?

Se toarce vorba, închegată,
Cutia încet se-ncuie-n piept
În scrisul apei caut drept.

UVEDENRODE

La rîpa Uvedenrode
Ce multe gasteropode!
Suprasexuale
Supramuzicale;

Gasteropozi!
Mult limpezi rapsozi,
Moduri de ode
Ceruri eşarfă
Antene în harfă:

Uvedenrode
Peste mode şi timp
Olimp!

Ceas în cristalin
Lîngă fecioara Geraldine!

Dantelele sale
Ca floarea de zale,

Prin brațele ei
Ghețari în idei,

La soarele sfînt,
Egal — acest cînt:

Ordonată spiră,
Sunet
Fruct de liră,
Capăt paralogic,
Leagăn mitologic,

Din șetrele mari
Apari:
O cal de val

Peste cavală
Cu varul deasupra-n spirală!

Încorporată poftă,
Uite o fată:
Lunecă o dată,
Lunecă de două
Ori, pînă la nouă,
Pînă o-nfăşori
În fiori uşori,
Pînă-o torci în zale
Gasteropodale;

Pînă cînd, în lente
Antene atente
O cobori:

Pendular de-ncet,
Inutil pachet,

Sub timp,
Sub mode
În Uvedenrode.

ISARLÎK

Dunărea împărătească
O înlănțuie, s-o cească,
Lanco sau catarg s-o urce
În durata lumii turce.

NASTRATIN HOGEA LA ISARLÎK

Lui Al. R.

Ţara veghea turcită. Pierea o dup-amiază,
Schimbată-n apa multă a ierbii ce-nviază,
Cînd, greu şi drept, pe sceptrul de pai mărunt la fir,
Gîndacul serii urcă ghiocul de porfir.
Cer plin de rodul toamnei îmi flutura — tartane —
Tot vioriul umed al prunelor gîltane:
Grădină îmi sta cerul, iar munţii — parmalîc.

Un drum băteam, aproape de alba Isarlîk,
Cu ziduri forfecate, sucite minarete
Şi slujitori cu ochii rotunzi, ca de erete,
Şi, azmuţit cîmpiei, un fluviu leşios;

În gînduri încărcate, cînd căutam pe jos
Argintul unei scule de preţ, atunci picată:
Cuţit lucrat, vreo piatră în scump metal legată,
Greu cearcăn de cadînă, topit la un bairam;
Nici eu nu mai ştiu astăzi ce lucruri căutam.

Încolăcite ceasuri! Cu voi, nu luai aminte
Cum, pe răsfrînta buză a mătcii, dinainte,
O spornică mulțime se tencuia-n pereți.
Veneau de toată mîna: prostime, tîrgoveți,
DervișI cu fața suptă de veghi, aduși de șale,
Pierduți între pufoase și falnice pașale,
Iar ochii tuturora călătoreau afund...

Căci, răsărind prin ceață și călărind pe fund,
La dunga unde cerul cu apele îngînă,
Aci săltat din cornuri, aci lăsînd pe-o rînă,
Se războia cu valul un preaciudat caic:
Nici vîsle și nici pînze; catargul, mult prea mic.
Dar jos, pe lunga sfoară, cusute între ele,
Uscau la vînt și soare tot felul de obiele,
Pulpane de caftane ori tururi de nădragi;
Și, prin cîrpeli pestrițe și printre cute vagi,
Un vînt umfla bulboane dănțuitoare încă.
Ce ruginiri de ape trezite și ce brîncă

Lăsară fierul rînced și lemnul buretos?
În loc de aur, pieptul acelui trist Argos
Ducea o lînă verde, de alge năclăite,
Pe cînd la pupă, trase — edec ca niște vite
Cu țeastă nămoloasă și cornulețe mii,
Treceau în brazda undei șirag de răgălii.

Sub vîntul drept, caicul juca tot mai aproape.
Atunci, cu ochi de seară și-abia deschise pleoape
(Căci, grei de-ngîndurare, nămeți mă năpădeau),
Cu ochi ce cheamă somnul din goluri și îl beau,
Îmi deslușii deasupra, înghemuit pe-o bîrnă,
Un turc smolit de foame și chin, cu fața cîrnă,
Cu mîinile și gura aduse la genunchi.

Trei petece răzlețe i se țineau de trunchi.

Cînd vasul fără nume trecu prin dreptul nostru,
Un fund de vad îi prinse și pîntecul, și rostru.
Cutreierată, apa jur împrejur undi...

Şi glăsui un paşe într-astfel:

— Efendi,

Corăbier şi oaspe în porturile mele,
Primeşte-aceste daruri şi-aceste temenele:
La nava ta se cade pe brînci ca să mă-nchin,
Că bănuiam caicul lui Hogea Nastratin.
Un zvon ne turburase. Ziceau: „E închis supt ape
Răsfăţul ce nici marea turcească nu-l încape,
Şi uşuratul hoge, mereu soitariu,
Încheie acum Bosforul cel limpede-n sicriu
Cu mîlul giulgi.“ Eu, unul, n-am vrut să cred.

Şi iată,

Luceşti în bucuria cetăţii înviată!

Dar ne mîhneşti c-o faţă prea tristă; hai, curînd!
Nu sta pe punte, coabe cu pîntecul flămînd!
Noi ţi-am adus năutul dorit, şi sumedenii
De roşcove uscate, şi tăvi cu mirodenii.
— Coboară, iscusite bărbat, şi ia din plin.

Dulceagul glas al paşii muri prin seară lin.
Cum nici un stîlp ori sfoară nu tremura pe punte,
În gîndurile toate soseau ninsori mărunte
Şi unsuroase linişti se tescuiau sub cer.

Şi deslușit, cu plînsul unui tăiș de fier
În împletiri de sîrmă intrat, să le deșire,
O frîngere de gheţuri, prin creştete, prin şire,
Prin toată roata gloatei ciulite răscoli.

Pic lîngă pic, smalţ negru, pe barba lui slei
Un sînge scurt, ca două mustăţi adăugite,

Vii, *vecinici*, din gingia prăselelor cumplite,
Albiră dinţii-n pulpă intraţi ca un inel.

Sfînt trup şi hrană sieşi, hagi rupea din el.

*

La Isarlîk, cea albă de lespezi, gloata suie,
Dar greii paşi prin ierburi şi stuh se împletecesc.
În ochi, din lîncezi ape, cum pîlpîie gălbuie
Şi uleioasă dîra caicului turcesc!

Surorii noastre mai mari,
Roabe aceleiaşi zodii,
Preaturburatei Pena Corcodușa

a) *Ceas de ceară*
b) *Prezentare*
c) *Vaduri şi alaiuri*
d) *Cuvinte de îmbărbătare*
e) *Aur netemporal*
f) *Chemarea mosorului*

a)

Cheagul alb, lăsat din seară,
Dintre limpezimi crescut,
Cu aripa ca un scut
Abia dus la subţioară,
Cel cu plisc întors de ceară roşie,
Încovrigat,

Peste inimi
Către seară
Atîrnat:
Chipul, coabe,

S-a îmbuibat în seara grasă
Ca într-o baniță cu boabe
Și-a zburat.

S-a îmbuibat
Și s-a dus
Ceasul rău,
Ceasul tău, domniță Hus!

b)

Este domnișoara Hus
(Carnaksì, Maşalà!)
Cu picioare ca pe fus,
Largi șalvari
Undeva.

Pentru ea, cinci feciori
Pricopsiți (ah! beizadele)

Au tăiat cinci alți feciori,
Ce-i făceau la bezele.
Și-au dantat cinci feciori
Pricopsiți, la ștreangul furcii;
Ea danța
Acana
Cu muscalii și cu turcii;

Pași agale
Cu pașale,
Pași bătuți
Cu — arnăuți.
Sprinteni, spornici,
Cu polcovnici
De tot sprinteni,
De tot sus,
De strigau, pierduți, ibovnici:
— Işalà, domniță Hus!

c)

S-a-mbuibat
Şi s-a dus
Ceasul rău,
Ceasul tău, domniţă Hus!
Zvelt acum,
Taie-ţi drum...

Undă, undelemn călîi,
Vîntul lunecă, înmoaie.
— Haide, saltă-ţi din călcîi
Pintenii, toţi cîinii droaie,

Şi la drum, pe uliţi mici,
Lîngă gropi, printre căsoaie,
Cînd prin ghimpi, cînd prin urzici,
Iederă de zdrenţe, soaie,
Mînă tot către Apus!

El te schimbă-n humă verde,
El milos de lin și-a pus
Mîna-i verde
Să-ți dezmierde
Și grumajii tăi umflați
(Ca șerpi tari, cocliți de bale,
Mai cocliți ca șerpii frați
Din fîntîni municipale),

Și picioarele în coji,
Numai noduri, numai dîre,
Unde ani și ger, răboj
Încrustară: cu satîre!

d)

Sună noaptea, fund de tuci.
Tu ajungi, încaleci zidul,
Scoți din traistă trei lăptuci,
Pîinea oacheșe, ca blidul.

Peste mlăştini somnul spulberi.
Duhul mlăştinii adie,
Un oraş se-ngroapă-n pulberi
Depărtat, ca de hîrtie.

Şi tu plîngi că Cel-de-sus
N-are grijă de sărace,
Că ţi-e trupul frînt, răpus:
Nu e nimeni să-l îmbrace,

Lacrimi mari îţi prind de gît
Lungi zorzoane de nebună.
Lasă, nu mai plînge-atît,
Şterge-ţi ochii, te îmbună,

Uite colo: stele ies
Ca vărsatul şi pojarul,
În răsad aprins şi des,
Înţesat e pălimarul;

Uite, cerul a mișcat:
Plecăciuni îți face ție.
Fruntea cerul ți-a-nchinat
Amețit, ca de beție;

Cercuiții — ochii tăi —
Gem ca pietre-n tăvăluge,
Pe cînd guri de gol, în văi
Înstelate, sus, îi suge.

e)

Hăt la cel
Vînăt cer
Împăcat la sori de ger,
Unde visul lumii ninge,
Unde sparge și se stinge,
Sub tîrzii vegheri de smalt,
Orice salt îndrăznit:

Falsă minge
Ori sec fulger
De hanger
Repezit:

Prin Tîrziu și Înalt
În plictisul și căscatul lung al rîpelor
de smalt,
Hai în zbor de șoarec sur,
La ăl ciur
Des și rar,
Clătinat la rîul nopții
De Țiganul Aurar,
Ciuruitul prapur sur
Ce-n azur străvechi întinge
Îngălatul de azur:
Rupta lumilor meninge!

Pîn' la el,
Ușurel,

Pe arc tors fără cusur,
Îndoieşte şi întinde
Zborul tău de *şoarec sur*...

Şi cu pumnul dus mosor
Pîn' la sita din tărie,
Treieră şuierător
Spart descîntec din fetie!

f)

Buhuhù la luna şuie,
Pe gutuie să mi-l suie,
Ori de-o fi pe rodie:
Buhuhù la zodie.

Uhù scorpiei surate,
Să-l întoarcă d-a-ndarate,
Să nu-i rupă vrun picior
Ciine ori săgetător!

— Ai văzut? Muri o stea.
Ca o smeură mustea:

Stea turtită, în hăuri suptă,
Adu-mi-l pe-o coadă ruptă,
Ruptă şi de lingură,
Să colinde singură
Toate vămile pustii,
Unde fierb, la pirostrii,

În ceaun cu apă vie,
Nărăviţii la curvie;
În zemi acre şi amare
Cîţi au rîs de fată mare;

În grăsime şi colastră,
Cîţi smintiră vreo nevastă.

Buhuhù, uhù, de zor
Și înc-o dată, prin mosor,
Doar i-o da mai mult îndemn
Coadei lingurii de lemn
(Lemn de leac),
Doar l-o-ntoarce berbeleac,
Doar l-o duce, vălătuc,
Pe ibovnicul uituc!

Fluturai la vînt făină,
Zloată se porni, haină;

Aruncai și cu pîsat,
Pîclă deasă s-a lăsat;
Presărai atunci mălai,
Și tot cerul îl spălai,
Doar pe plai,
Cît un scai,
Mai juca un nour mic,
Zgriburit și de nimic;

Luai din sîn tărîțe coapte.
Și tot norul, jos, în noapte,
Ca o gîlcă obrinti,
În țărînă se trînti,
Înflori, crăpă în șapte
Nori la fel:

De sub nori și cîmpuri — El,
Subțirel,
Văruit în alb de lapte,

Strigoi,
Rupt din veacul de apoi,
Vrej de șoapte,
Din bici ud și din țăpoi
Hăituit de Miazanoapte.

ISARLÎK

Pentru mai dreapta cinstire a
lumii *lui Anton Pann.*

La vreo Dunăre turcească,
Pe şes veşted, cu tutun,
La mijloc de Rău şi Bun,
Pîn' la cer frîngîndu-şi treapta,
Trebuie să înflorească:
Alba,
Dreapta
Isarlîk!

Ruptă din coastă de soare!
Cu glas galeş, de unsoare,
Ce te-ajunge aşa de lin,
Cînd un sfînt de muezin
Fîlfîie, înalt, o rugă
Pe fuior, la ziua-n fugă...

*

— Isarlîk, inima mea,
Dată-n alb, ca o raia
Într-o zi cu var şi ciumă,

Cuib de piatră și legumă,
Raiul meu, rămîi așa!

Fii un tîrg temut, hilar
Și balcan — peninsular...

La fundul mării de aer
Toarce gîtul, ca un caier,
În patrusprezece furci,
La raiele;
rar, la turci!
Beată, într-un singur vin:
Hazul Hogii Nastratin.

*

Colo, cu doniți în spate,
Asinii de la cetate,
Gîzii, printre fete mari,
Simigii și gogoșari,

Guri cască cînd Nastratin
La jar alb topeşte in,

Vinde-n leasă de copoi
Căţei iuţi de usturoi,

Joacă, şi-n cazane sună
Cînd cadîna curge-n lună.

*

Deschideţi-vă, porţi mari!
Marfă-aduc, pe doi măgari,
Ca să vînd acelor case
Pulberi, de pe lună rase
Şi-alte poleieli frumoase;
Pietre ca apa de grele,
Ce fireturi, ce inele,
Opinci pentru hagealîc
Deschide-te, Isarlîk!

Să-ți fiu printre foi un mugur,
S-aud multe, să mă bucur
La răstimpuri, cînd Kemal,
Pe Bosfor, la celalt mal,
Din zecime în zecime,
Taie-n Asia grecime;

Cînd noi, a Turchiei floare,
Într-o slavă stătătoare

Dăm cu sîc
Din Isarlîk!

IN MEMORIAM [1]

Primăvară belalie
Cu nopți reci de echinox,
Vii și treci
Și-învii, stafie,
Pe răpusul cîine Fox!

Fox frumos
Cu dinți oțele
Și preț mare
La cățele,
Fox nebun
Scurt de coadă
Fuge-n lume,
Se înnoadă!

Primăvară belalie,
Insomnii de echinox,

[1] Stihuri pentru pomenirea unui cîine cu numele nemțesc, e drept (dăruit autorului de un prieten frînc). Crescut însă la Isarlîk.

Dimineți, lăsați să vie
Cum venea, băiatul Fox:

Capul, cafeniu pătat,
Cu miros de dimineață,
De zăvozii mari din piață
În trei locuri sîngerat,
Îl lipește de macat,
Ochii-întoarce, a mirare,
Din piept mare:
Ce lătrat!

Pomi golași și zori de roșuri!
(E aprilie, nu mai)
Forfotă de fulgi pe coșuri,
În cuib fraged: *Cir-li-lai.*
— Fox al meu, îți place, hai?

Cir-li-lai, cir-li-lai,
Precum stropi de apă rece

În copaie cînd te lai;
Vir-o-con-go-eo-lig,
Oase închise afară-n frig
Lir-liu-gean, lir-liu-gean,
Ca trei pietre date dura
Pe dulci lespezi de mărgean.

Te-ai sculat cu noaptea-n cap,
O să-ți dea colgiul hap,
Fox cu ochii întorși cu albul,
Fox cu ochii de harap!

Sus în pat
Haide — zup!
Adă botul
Să ți-l pup.
La ureche-apoi să-l pui,
Să zici iute ce-ai să-mi spui.
Vrei să batem lunci, păduri?

Ori ești poate în călduri
Și-ai venit să-ți caut fată
Tot ca tine de pătată:
Nunul vinovat să-ți fiu,
Să-mi vînd sufletul de viu!

Nu mă bag să caut fată,
Că e treabă mult spurcată
Și cădem în postul mare
Și-am căințele amare.

Dar nu-ți arde de păduri
Și mai va pînă-n călduri.
Văd acum ce sta să zică
Botul tău. Știi vreo pisică!
Și ții minte că mi-e dragă,
Miorlăita, care-și bagă
Prin cămări, prin așternuturi,
Ochi-pucioasă, de te scuturi:

Dracu-aducător de boale,
Cald inel, cu blană moale
Şi cu prefăcut răsuflet
Ca păcatele din suflet!

Stai un pic,
Că mă ridic
Şi-i venim acum de hac!
Lasă numai să mă-mbrac
Şi-ţi ajut să urci în pom,
Ciine vorbitor şi om,
S-o dăm jos din pom şi cracă,
Apoi — tava
Şi-n tarbacă,
De trei ori de capul scării,
Să-i frîngem şira spinării!

'Nalt, curat, sub corn de rai,
Dezlega-vom: *cir-li-lai*,

Cir-li-lai,
Precum stropi de apă rece
În copaie cînd te lai;
Vir-o-con-go-eo-lig,
Oase închise afară-n frig;
Lir-liu-gean, lir-liu-gean,
Rîs al pietrelor de-a dura
Pe trei trepte de mărgean!

Stinsă liniștirea noastră (și aleasă),
Isarlîk încinsă, Isarlîk mireasă!
Dovediții, mie, doisprezece turci,
Între poleite pietre să mi-i culci:

Inima — raiaua, osul feții spîn,
Țeasta, nervii torși în barbă de stăpîn,
Clatină-i la Ciprul negru, în albeață
De sonoră vale, într-o dimineață!

Vis al Dreptei Simple! Poate geometria
Săbiilor trase la Alexandria,
Libere, sub ochiul de senin oțel,
În neclătinatul idol El Gahel.

Inegală creastă, sulițată cegă,
Lame limpezi duse-n țara *lui* norvegă!
Răcoriți ca scuții zonele de aer,
Resfirați cetatea norilor în caier,

Eu, sub piatra turcă, luat de Isarlîk,
La o albă apă intru — bîldîbîc!

Fie să-mi clipească vecinice, abstracte,
Din culoarea minții, ca din prea vechi acte,
Eptagon cu vîrfuri stelelor la fel,
Șapte semne, puse ciclic:

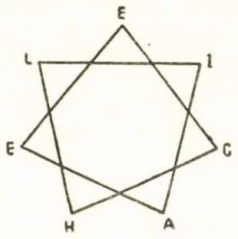

ADDENDA

Un ins, rămas, cu dinadinsul,
Din Schwitzera, cantonul Uri.
Dar geniul îi fuma ca ninsul
Jungfrau, sub gheața învestiturii.

Amar, ciudat, certat cu norma
Răzbind tîrziu, pîn' la Berlin
Vrăji în slujbe negre Forma,
În săli drapate-n doliu plin.

Un ins, la fel: încins în bură,
Dar deșertat de orice geniu,
Citesc la alba ta făptură
În firea aceasta de mileniu

Și — strict — bătut în teoreme,
Acel inel perenial
Ți-l trec: gătită de cu vreme
Pentru Sabatul cel mai pal.

21 februarie 1954

Deci versul meu legat în largi turbane
De lănci zbîrlit, ca țeasta unei cegi,
Cu albele-i prăpăstii și capcane
De munte-opioman, nu-l înțelegi!

L-am scris, e drept, cînd ochii mei **văzură**
Rusalca unui iezer scandinav,
Ești însă: ritm, vigoare și măsură,
Suavii Francii duhul tău e sclav.

Încît, înadunate, calme linii
Încerc să prind filonul scump, nativ,
Privirea grea ce delegai grădinii
Și chipul tău în noapte, sub masiv.

Era leirea sutei optsprezece
Cu-abia gînditul arc al buzei tors,
Cu genele străvechi în care zace
Un codru-adînc de farmec dureros.

Din goarne palide, tîrzii, cocoşul
Herald al lepădării a sunat;
Frunzişul desei nopţi căzu sub roşul
De suliţi... chipul tău e desenat.

CUPRINS

Cuvînt înainte V
Notă XXIII

DIN PERIODICE

Elan 3
Lava 4
Copacul 5
Banchizele 6
Panteism 7
Arca 8
Munţii 9
Pentru marile Eleusinii 10
Peisagiu retrospectiv 12
Fulgii 15
Luntrea 17
Cînd va veni declinul 19
Rîul 21
Umanizare 23
Convertire 25
Ultimul centaur 27

Gest 28
Selim 29
Protocol al unui club Matei Caragiale 33
Bălcescu trăind 36

DUPĂ MELCI

După melci 41

JOC SECUND

Joc secund 63
Timbru 64
Grup 65
Înecatul 66
Orbite 67
Statură 69
Încreat 70
Izbăvită ardere 71
Poartă 72
Lemn sfînt 73
Legendă 74

Aura 75
Mod 76
Secol 77
Margini de seară 78
Steaua imnului 79
Suflet petrecut 80
Dioptrie 81
Desen pentru cort 82
Edict 83

UVEDENRODE

Păunul 87
Paralel romantic 88
Riga Crypto şi lapona Enigel *(baladă)* 89
Oul dogmatic 97
Ritmuri pentru nunţile necesare 101
Paznicii 107
Înfăţişare 109
Falduri 110
Uvedenrode 113

ISARLÎK

Nastratin Hogea la Isarlîk	119
Domnişoara Hus	125
Isarlîk	137
In memoriam	141
Încheiere	147

ADDENDA

Iacob Steiner	151
Portret	152

Redactor responsabil : AURELIA RUSU
Tehnoredactor : ION TUDOR

Dat la cules 03.11.1965. Bun de tipar 28.02.1966. Apărut 1966 Tiraj 20 160 ex. Broşate 18.080 ex. Legate 1/1 2080 ex. Hîrtie tipar înalt tip A de 80 g/m². Format 600×920/24. Coli ed 3,72. Coli tipar 7,67. Planşe tipo 1. A. nr 14 296/1965 C. Z. pentru bibliotecile mari 8R. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R—1.

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România.
Comanda nr. 2277.